

***Informacja dotycząca adekwatności kapitałowej
Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A.
podlegająca ujawnieniom
na dzień 31.12.2015 r.***

Warszawa, lipiec 2016 r.

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	4
1.1. Informacje ogólne o Banku	4
1.2. Informacje ogólne o Grupie Kapitałowej Banku BPS S.A.....	6
1.2.1. Jednostki objęte konsolidacją pełną.....	6
1.2.2. Jednostki objęte konsolidacją proporcjonalną.....	7
1.2.3. Jednostki wyceniane metodą praw własności.....	7
1.2.4. Jednostki, które pomniejszają fundusze własne.....	8
1.2.5. Jednostki, które nie są konsolidowane i nie pomniejszają funduszy własnych	8
2. Informacje o zasadach zarządzania ryzykiem	8
2.1. Kontrola wewnętrzna	10
2.2. Ryzyko kredytowe	12
2.2.1. Cele i strategię w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym w Grupie.....	12
2.2.2. Struktura i organizacja systemu zarządzania ryzykiem kredytowym.....	12
2.2.3. Zasady polityki stosowania zabezpieczeń i ograniczania ryzyka	13
2.2.4. Informacje dotyczące ekspozycji przeterminowanych i z utratą wartości	14
2.2.5. Informacje dotyczące koncentracji ryzyka kredytowego.....	26
2.2.6. Techniki redukcji ryzyka kredytowego i rynkowego oraz polityka zabezpieczeń.....	27
2.2.7. Informacje dotyczące ekspozycji na pozycje sekurytyzacyjne	29
2.2.8. Informacje dotyczące korzystania przez Grupę z zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej ECAI.....	29
2.3. Ryzyko kredytowe kontrahenta.....	30
2.4. Ryzyko finansowe	32
2.4.1. Ryzyko płynności.....	33
2.4.2. Ryzyko rynkowe	37

2.5. Ryzyko operacyjne.....	40
2.6. Pozostałe rodzaje ryzyka ocenione jako istotne	42
3. Instrumenty kapitałowe w portfelu bankowym.....	44
4. Aktywa wolne od obciążeń.....	45
5. Fundusze własne	45
6. Adekwatność kapitałowa	59
6.1. Regulacyjne wymogi kapitałowe - kwota ekspozycji na ryzyko.....	59
6.2. Kapitał wewnętrzny	63
7. Wskaźnik dźwigni finansowej.....	63
8. Informacje dotyczące zasad zarządzania Bankiem.....	65
9. Informacje dotyczące polityki i praktyk Banku w zakresie wynagrodzeń pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka ...	67
9.1. Informacje dotyczące procesu decyzyjnego stosowanego przy ustalaniu polityki zmiennych składników wynagrodzeń	67
9.2. Powiązanie wynagrodzeń z wynikami.....	68
9.3. Informacje na temat cech charakterystycznych systemu wynagrodzeń.....	68
9.4. Stosunek stałych składników wynagrodzenia do składników zmiennych.....	70
9.5. Informacje na temat kryteriów dotyczących osiąganych wyników, stanowiących podstawę uprawnień do akcji, opcji na akcje lub odpowiadających im instrumentów w postaci świadczeń niepieniężnych.....	70
9.6. Zbiorcze informacje ilościowe dotyczące wysokości wynagrodzenia z podziałem na linie biznesowe stosowane w zarządzaniu Bankiem	70
9.7. Zbiorcze informacje ilościowe na temat wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku	71

1. Wprowadzenie

Niniejszy dokument stanowi realizację:

- 1) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (zwanego dalej Rozporządzeniem CRR);
- 2) Rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 1423/2013 z dnia 20 grudnia 2013 r. ustanawiającego wykonawcze standardy techniczne w zakresie wymogów dotyczących ujawniania informacji na temat funduszy własnych instytucji zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013;
- 3) innych rozporządzeń wykonawczych Komisji (UE) ustanawiających wykonawcze standardy techniczne w zakresie wymogów dotyczących ujawniania informacji;
- 4) ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Dz. U. z 2015 r., poz. 128 z późn. zm.);
- 5) Ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym;
- 6) Rekomendacji M dotyczącej zarządzania ryzykiem operacyjnym w bankach, stanowiącej załącznik do uchwały Nr 8/2013 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 8 stycznia 2013 r.;
- 7) Rekomendacji P dotyczącej zarządzania ryzykiem płynności finansowej banków Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 10 marca 2015 r.;
- 8) Polityki informacyjnej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. dotyczącej adekwatności kapitałowej, udostępnionej na stronie internetowej Banku www.bankbps.pl.

Informacje dotyczące adekwatności kapitałowej zostały sporządzone w ujęciu skonsolidowanym na podstawie danych zaprezentowanych w Skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 r. Wszystkie wartości liczbowe prezentowane są w tysiącach złotych bez miejsc po przecinku.

Ogłaszane informacje przeznaczone są dla uczestników rynku, a także innych podmiotów, bądź osób zainteresowanych zakresem ogłaszanych informacji.

1.1. Informacje ogólne o Banku

Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. został utworzony na podstawie decyzji Prezesa Narodowego Banku Polskiego nr 65 z dnia 22 października 1991 roku. Pierwotnie działał pod firmą Gospodarczy Bank Południowo-Zachodni S.A. („GBPZ S.A.”) z siedzibą we Wrocławiu.

W dniu 12 marca 2002 roku nastąpiło przyłączenie do Gospodarczego Banku Południowo-Zachodniego S.A. pięciu banków: Banku Unii Gospodarczej S.A., Lubelskiego Banku Regionalnego S.A., Małopolskiego Banku Regionalnego S.A., Rzeszowskiego Banku Regionalnego S.A. oraz Warmińsko-Mazurskiego Banku Regionalnego S.A. tworząc jeden Bank Zrzeszający, którego nazwa – Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. zarejestrowana została w KRS w dniu 27 marca 2002 roku. Obecnie siedziba Banku mieści się w Warszawie przy ul. Grzybowskiej 81.

Spółka wpisana jest do rejestru handlowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla Miasta Stołecznego Warszawy, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem KRS 0000069229 nadany w dniu 10 grudnia 2001 roku.

Bankowi nadano w dniu 6 sierpnia 2002 roku numer statystyczny REGON: 930603359.

Bank BPS S.A. jest Bankiem Zrzeszającym w rozumieniu Ustawy z dnia 7 grudnia 2000 roku o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (z późn. zm.).

W strukturze akcjonariatu Banku BPS S.A. dominują banki spółdzielcze, które na 31.12.2015 r. posiadały łącznie 84,75 % akcji, w tym banki zrzeszone i współpracujące 84,37 %.

Tabela 1. Struktura akcjonariatu Banku BPS S.A. na 31.12.2015 r.

Wyszczególnienie	Ilość akcji (szt.)	Udział w kapitale zakładowym
Banki Spółdzielcze:	300 083 042	84,75%
- Banki Spółdzielcze Zrzeszone	291 932 418	82,45%
- Banki Spółdzielcze Niezrzeszone	1 344 431	0,38%
- Banki Spółdzielcze Współpracujące	6 806 193	1,92%
Inne Banki Polskie	11 452 898	3,23%
Banki Zagraniczne	4 217 815	1,19%
Pozostali akcjonariusze:	37 734 999	10,66%
- osoby fizyczne	1 503 970	0,43%
- pozostali	36 231 029	10,23%
Bank BPS S.A.	607 788	0,17%
Razem	354 096 542	100,0%

Bank BPS S.A. sprawując funkcję banku zrzeszającego, działa na rzecz rozwoju banków spółdzielczych Zrzeszenia i prowadzi niekonkurencyjną wobec nich działalność komercyjną. Poprzez sieć placówek bankowych funkcjonujących na terytorium całego kraju, obsługuje klientów indywidualnych oraz instytucjonalnych, prowadząc operacje zarówno w złotych jak i w walutach obcych.

1.2. Informacje ogólne o Grupie Kapitałowej Banku BPS S.A.

Grupę Kapitałową Banku BPS S.A. zwaną dalej Grupą tworzą Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. oraz specjalistyczne spółki, które uzupełniając ofertę Banku, realizują jednocześnie własne cele biznesowe.

1.2.1. Jednostki objęte konsolidacją pełną

Grupę jednostek objętych konsolidacją pełną według stanu na 31.12.2015 r. stanowiły: Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. oraz niżej wymienione podmioty:

Tabela 2. Jednostki objęte konsolidacją pełną

Wyszczególnienie	Procentowy udział Grupy w głosach
Dom Maklerski Banku BPS S.A.	100,00%
Centrum Finansowe Banku BPS S.A.	84,24%
BPS Doradztwo S.A. (dawniej Dom Inwestycyjny Libero S.A.)	100,00%
BPS Leasing S.A.	100,00%
BPS Faktor S.A.	76,00%
IT BPS Sp. z o.o.	100,00%
BS Leasing S.A.	100,00%
BPS Nieruchomości Sp. z o.o.	100,00%
BPS Grzybowska 81 Sp. z o.o.	100,00%
BPS Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.	100,00%
Veni S.A.	100,00%
ABC Finanse S.A.	100,00%
Uzdrowisko Iwonicz S.A.	99,48%
Zakład Lecznicy „Uzdrowisko Nałęczów” S.A.	89,92%
Uzdrowisko Kamień Pomorski S.A.	99,69%
Uzdrowisko Konstancin-Zdrój S.A.	99,78%
QRS Finanse S.A.	100,00%
Con-Finance Sp. z o.o.	100,00%
FW Południe Sp. z o.o.	79,48%
BPS Inwestycje 1 Sp. z o.o.	58,60%
BPS Inwestycje 2 Sp. z o.o.	58,60%

Na dzień 31 grudnia 2015 roku Grupa posiadała certyfikaty inwestycyjne Funduszy Inwestycyjnych Zamkniętych konsolidowanych metodą pełną.

Tabela 3. Certyfikaty inwestycyjne Funduszy Inwestycyjnych Zamkniętych

Wyszczególnienie	Procentowy udział Grupy w głosach
BPS 1 NS FIZ	96,38%
BPS 3 NS FIZ	50,00%
BPS 4 NS FIZ	50,94%
Quantum 1 FIZ AN	100,00%
Quantum 2 FIZ AN	100,00%
Quantum 7 FIZAN (dawna nazwa: Harenda 7 FIZ)	100,00%
Uzdrowiska Polskie FIZ AN	100,00%
Contango FIZ	77,88%
Contango 2 FIZ	100,00%
Zielony FIZ AN	79,48%
Feniks FIZ AN	77,64%
Dynamiczna Dwudziestka z Ochroną Kapitału FIZ	100,00%
BPS Rynku Nieruchomości FIZ AN (dawniej TRUST FIZ AN)	58,60%

1.2.2. Jednostki objęte konsolidacją proporcjonalną

W Grupie na koniec 2015 r. nie występowały jednostki objęte konsolidacją proporcjonalną.

1.2.3. Jednostki wyceniane metodą praw własności

Jednostką objętą sprawozdaniem skonsolidowanym, spełniającą warunki konsolidacji metodą praw własności na 31.12.2015 r. była następująca spółka:

Tabela 4. Jednostka wyceniana metodą praw własności

Wyszczególnienie	Procentowy udział Grupy w głosach
RUT-PASZ Sp. z o.o.	40,19%

1.2.4. Jednostki, które pomniejszają fundusze własne

W Grupie na koniec 2015 r. nie występowały jednostki, które pomniejszały fundusze własne.

1.2.5. Jednostki, które nie są konsolidowane i nie pomniejszają funduszy własnych

W Grupie na koniec 2015 r. nie występowały jednostki, które nie były konsolidowane i nie pomniejszały funduszy własnych.

Szczegółowe informacje dotyczące podmiotów wchodzących w skład Grupy znajdują się w Nocie 1.2. Skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku.

2. Informacje o zasadach zarządzania ryzykiem

Oświadczenie Zarządu

Grupa Kapitałowa Banku BPS S.A. prowadząc działalność operacyjną narażona jest na różne rodzaje ryzyka bankowego, wśród których za kluczowe uznaje się: ryzyko kredytowe, ryzyko płynności oraz ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej.

W zorganizowanym procesie zarządzania ryzykiem uczestniczą organy Banku BPS S.A., wyznaczone komitety i komórki organizacyjne oraz pracownicy. Strategiczne cele określa Rada Nadzorcza, która ocenia skuteczność działań Zarządu Banku, mających na celu zapewnienie efektywności procesu zarządzania ryzykiem.

Podstawowym celem zarządzania ryzykiem bankowym poprzez utrzymywanie poziomu ryzyka w ramach przyjętego poziomu tolerancji jest:

- 1) ochrona wartości kapitału akcjonariuszy;
- 2) ochrona depozytów klientów;
- 3) wsparcie Banku w prowadzeniu efektywnej działalności.

Celem zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka bankowego w Grupie i Banku BPS S.A. jest m.in:

- 1) w zakresie ryzyka kredytowego – ograniczenie strat na portfelu kredytowym oraz minimalizacja ryzyka wystąpienia ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości, przy zachowaniu oczekiwanego poziomu dochodowości i wartości portfela kredytowego;

- 2) w zakresie ryzyka płynności – zapewnienie wywiązywania się z bieżących i przyszłych (również potencjalnych) zobowiązań z uwzględnieniem charakteru prowadzonej działalności Banku Zrzeszającego oraz potrzeb mogących się pojawić w wyniku zmian otoczenia rynkowego, poprzez kształtowanie struktury bilansu oraz zobowiązań pozabilansowych w sposób zabezpieczający dostęp do niezbędnej kwoty środków finansowych;
- 3) w zakresie ryzyka stopy procentowej – ograniczanie potencjalnych strat z tytułu zmian rynkowych stóp procentowych do akceptowalnego poziomu poprzez kształtowanie odpowiednio dopasowanej struktury pozycji bilansowych i pozabilansowych;
- 4) w zakresie ryzyka walutowego – minimalizowanie ewentualnych strat z tytułu zmian kursów walut poprzez kształtowanie zrównoważonej struktury walutowej pozycji bilansowych oraz pozabilansowych;
- 5) w zakresie ryzyka operacyjnego – optymalizacja efektywności operacyjnej poprzez obniżenie strat operacyjnych, racjonalizację kosztów, jak również zwiększenie szybkości i adekwatności reakcji na zdarzenia od niego niezależne;
- 6) w zakresie ryzyka braku zgodności – zapewnienie przestrzegania prawa, przyjętych standardów postępowania oraz funkcjonowania Banku jako instytucji godnej zaufania, uczciwej i rzetelnej, poprzez eliminowanie ryzyka braku zgodności, przeciwdziałanie możliwości wystąpienia utraty reputacji lub wiarygodności Banku oraz przeciwdziałanie ryzyku wystąpienia strat finansowych lub sankcji prawnych mogących być rezultatem naruszenia przepisów i norm postępowania;
- 7) w zakresie ryzyka strategicznego – utrzymywanie na akceptowalnym poziomie negatywnych konsekwencji finansowych spowodowanych decyzjami błędnymi lub podjętymi na podstawie niewłaściwej oceny, bądź niepodjęciem właściwych decyzji dotyczących kierunku rozwoju strategicznego;
- 8) w zakresie ryzyka modeli – zapewnienie poprawności funkcjonowania modeli, w tym zgodności stosowanych metodyk z regulacjami zewnętrznymi i wewnętrznymi.

Poziom tolerancji na ryzyko bankowe ustalany jest w formie ilościowych strategicznych limitów tolerancji dla wskazanych rodzajów ryzyka Banku. Bank ustala w odrębnych przepisach wewnętrznych dodatkowe wartości progowe dla poszczególnych rodzajów ryzyka, dla których zostały określone strategiczne limity tolerancji. Osiągnięcie wartości progowych ryzyka wymaga uruchomienia działań prewencyjnych, mających na celu niedopuszczenie do przekroczenia limitów strategicznych.

Według stanu na 31.12.2015 r. nie zostały dotrzymane strategiczne limity tolerancji dla:

- 1) ryzyka kredytowego – w zakresie udziału kredytów z utratą wartości w kredytach ogółem, wyznaczonego na poziomie poniżej 26 % oraz udziału kredytów przeterminowanych w kredytach ogółem, określonego na poziomie poniżej 18,2 %;
- 2) adekwatności kapitałowej – w zakresie współczynnika adekwatności kapitałowej kapitału Tier I ustalonego w wysokości nie niższej niż 6 % oraz relacji kapitału wewnętrznego do funduszy własnych, określonej na poziomie nie wyższym niż 95 %.

Zarząd Banku BPS S.A. oświadcza, że stosowane metody zarządzania ryzykiem są odpowiednie z punktu widzenia profilu działania i strategii Banku, a zakres ogłaszanych informacji jest adekwatny do profilu ryzyka Banku i Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A. Działania prowadzone przez Bank w związku z realizacją programu postępowania

naprawczego, obejmujące również zmiany w zakresie zarządzania ryzykiem, w tym w szczególności dotyczące poprawy jakości zarządzania ryzykiem kredytowym, wpłynęły pozytywnie na poprawę kondycji finansowej Grupy Kapitałowej w 2015 r.

2.1. Kontrola wewnętrzna

Podstawowym celem systemu kontroli wewnętrznej jest zapewnienie zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi. Bank posiada system kontroli wewnętrznej dostosowany do struktury organizacyjnej, który obejmuje jednostki i komórki organizacyjne Banku oraz podmioty zależne z Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A. Audyt przeprowadza się z zachowaniem powszechnie obowiązujących przepisów prawa i przepisów wewnętrznych Banku, w tym Polityki audytu wewnętrznego Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. oraz Regulaminu Kontroli Wewnętrznej Banku BPS S.A.

W 2015 r. w jednostkach i komórkach organizacyjnych Banku BPS S.A. oraz w spółkach zależnych przeprowadzono łącznie 32 badania audytowe, w tym 5 audytów doraźnych. Zakres przeprowadzonych audytów obejmował m.in.:

- 1) kredyty aktywne dochodowe;
- 2) działalność depozytową;
- 3) przestrzeganie procedur związanych z przeciwdziałaniem zjawisku prania pieniędzy;
- 4) funkcjonowanie wybranych systemów informatycznych w Banku;
- 5) proces zarządzania ryzykiem zawierania transakcji na instrumentach pochodnych;
- 6) zmienne składniki wynagrodzeń;
- 7) bezpieczeństwo systemów informatycznych wykorzystywanych przy realizacji rozliczeń pieniężnych;
- 8) analizę stopnia wdrożenia rekomendacji KNF dotyczących bezpieczeństwa płatności internetowych;
- 9) zarządzanie ryzykiem wyniku finansowego;
- 10) analizę pomiaru utraty wartości ekspozycji kredytowych metodą indywidualną;
- 11) adekwatność kapitałową;
- 12) ryzyko rynkowe;
- 13) prawidłowość udzielania i administrowania kredytami gotówkowymi;
- 14) zarządzanie ryzykiem koncentracji dużych zaangażowań;
- 15) operacje bankowe, w tym: prawidłowość podejmowanych działań dotyczących operacji kasowych i przelewów, likwidacji lokat terminowych;
- 16) spółki zależne Banku;

- 17) weryfikację transakcji kredytowych na etapie rozpatrywania wniosków kredytowych, monitoringu, klasyfikacji oraz ustalania utraty wartości klientów instytucjonalnych;
- 18) zarządzanie ryzykiem braku zgodności.

W wyniku przeprowadzonych badań audytowych, Prezes Zarządu Banku wydał w 2015 r. łącznie 230 zaleceń poaudytowych dla jednostek i komórek organizacyjnych Banku BPS S.A.

Dodatkowo, w Banku wyodrębniona została komórka do spraw zgodności, a jej podstawowym zadaniem jest podejmowanie działań prewencyjnych, mających na celu przeciwdziałanie narażeniu Banku na występowanie zdarzeń wynikających z ryzyka braku zgodności oraz potencjalnych skutków nieprzestrzegania przez Bank przepisów prawa, wymogów organów nadzorczych, rekomendacji i standardów rynkowych, w szczególności poprzez zapobieganie:

- 1) utracie reputacji oraz zaufania klientów, partnerów biznesowych i pracowników;
- 2) karom pieniężnym i odszkodowaniom;
- 3) negatywnym decyzjom ze strony instytucji/organów nadzorczych.

Poza w/w obowiązkami, komórka do spraw zgodności koordynuje wypełnianie w Banku obowiązków wynikających z Dyrektywy MiFID, w tym w szczególności przeprowadzanie klasyfikacji i oceny klientów, zarządzanie potencjalnymi konfliktami interesów, zawieranie transakcji własnych przez osoby powiązane.

Bank, zgodnie z wytycznymi zawartymi w Zasadach Ładu Korporacyjnego wydanymi przez Komisję Nadzoru Finansowego, zagwarantował niezależność funkcjonowania komórki do spraw zgodności, m.in. poprzez:

- 1) wyodrębnienie komórki w strukturze organizacyjnej Banku;
- 2) możliwość bezpośredniego komunikowania się z Zarządem Banku i Radą Nadzorczą oraz bezpośredniego raportowania do tych organów;
- 3) sprawowanie bezpośredniego nadzoru nad tą komórką przez Prezesa Zarządu;
- 4) powoływanie i odwoływanie kierownika komórki ds. zgodności za zgodą Rady Nadzorczej.

W celu ograniczenia potencjalnych negatywnych skutków ryzyka braku zgodności w Banku, zgodnie ze Strategią Banku w obszarze zarządzania ryzykiem bankowym, została przyjęta zasada zerowej tolerancji na ryzyko braku zgodności. Zerowa tolerancja na ryzyko braku zgodności oznacza brak akceptacji zdarzeń powodujących powstanie ryzyka podlegającego zarządzaniu oraz natychmiastowe podejmowanie działań ograniczających ryzyko.

2.2. Ryzyko kredytowe

2.2.1. Cele i strategie w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym w Grupie

Głównym celem zarządzania ryzykiem kredytowym w Grupie jest podejmowanie wyważonego ryzyka poprzez właściwą identyfikację, pomiar i agregację ryzyka oraz ustanawianie limitów ograniczających ryzyko, z uwzględnieniem zarówno uwarunkowań makroekonomicznych i profilu działalności Grupy, jak również celów strategicznych i biznesowych. W realizacji powyższego celu istotne znaczenie odgrywa ostrożnościowe podejście do oceny ryzyka kredytowego, uwzględniające identyfikację i ocenę źródeł jego występowania (zarówno aktualnych jak i potencjalnych) oraz przyjmowanie płynnych zabezpieczeń o wysokiej wartości.

Kluczowym zadaniem realizowanym w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym jest utrzymywanie poziomu ryzyka w ramach przyjętego poziomu tolerancji, który oznacza możliwość materializacji ryzyka i poniesienia strat w zakresie akceptowalnym przez Grupę.

Proces zarządzania ryzykiem w Grupie zawiera elementy identyfikacji, pomiaru i oceny, prognozowania i monitorowania, raportowania i kontroli podejmowanego ryzyka kredytowego. Metody zarządzania ryzykiem oraz systemy pomiaru ryzyka dostosowane są do skali i złożoności ryzyka, aktualnie prowadzonej i planowanej działalności oraz otoczenia, w którym działa Grupa. Proces ten odbywa się w ramach zdefiniowanych zakresów odpowiedzialności, zgodnie z przepisami wewnętrznymi oraz z wykorzystaniem odpowiedniej infrastruktury informatycznej.

Zarządzanie ryzykiem w Grupie realizowane jest zgodnie z obowiązującą strategią zarządzania ryzykiem i przyjętą polityką zarządzania ryzykiem z uwzględnieniem doświadczeń i dobrych praktyk sektora bankowego.

Grupa dokłada wszelkich starań, aby system zarządzania ryzykiem funkcjonował w sposób spójny i efektywny oraz działał na podstawie przyjętych strategii, polityk, procedur, instrukcji i regulaminów, zgodnych z obowiązującym prawem i regulacjami nadzorczymi.

2.2.2. Struktura i organizacja systemu zarządzania ryzykiem kredytowym

Zarządzanie ryzykiem kredytowym i utrzymywanie go na bezpiecznym poziomie ma fundamentalne znaczenie dla wyników prowadzonej działalności i stabilności funkcjonowania Grupy.

Obowiązujący w Grupie system zarządzania ryzykiem zapewnia rozdzielenie funkcji pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka od działalności biznesowej związanej z podejmowaniem ryzyka.

Głównymi uczestnikami systemu zarządzania ryzykiem w Grupie są:

- 1) Rada Nadzorcza - odpowiedzialna za nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem, w tym w szczególności zatwierdzanie strategii i polityk zarządzania ryzykiem, jak również zatwierdzanie struktury organizacyjnej dostosowanej do wielkości ponoszonego ryzyka;
- 2) Zarząd - odpowiedzialny za wdrożenie i funkcjonowanie procesu zarządzania ryzykiem poprzez wdrożenie niezbędnych procedur i narzędzi, zgodnie z zasadami określonymi w strategiach poszczególnych spółek;
- 3) jednostki i komórki organizacyjne - dedykowane do zarządzania ryzykiem, odpowiedzialne za pomiar, ocenę, weryfikację oraz cykliczne monitorowanie i raportowanie ekspozycji na ryzyko.

System zarządzania ryzykiem stanowi jeden z ważniejszych elementów zarządzania działalnością Grupy i ma na celu: identyfikację i ocenę ryzyka związanego z działalnością poszczególnych segmentów biznesowych i Grupy jako całości, kontrolę i ograniczanie ryzyka, zapewnienie zgodności działalności Grupy z wymogami regulacyjnymi oraz optymalizację wykorzystania kapitału wewnętrznego i regulacyjnego Grupy.

W celu zwiększenia skuteczności procesu zarządzania ryzykiem kredytowym w odniesieniu do pojedynczych transakcji kredytowych oraz oceny wiarygodności klientów, Grupa kontynuuje współpracę z ZBP, BIK S.A. oraz Biurem Informacji Gospodarczej - instytucjami zewnętrznymi oferującymi systemy wspomagające zarządzanie ryzykiem kredytowym.

2.2.3. Zasady polityki stosowania zabezpieczeń i ograniczania ryzyka

Funkcjonująca w Grupie polityka zabezpieczeń ma na celu należyte zabezpieczenie interesu Grupy poprzez ustanawianie zabezpieczeń umożliwiających wysoki stopień odzysku z wierzytelności w przypadku konieczności prowadzenia działań windykacyjnych.

Regulacje wewnętrzne wprowadzają obowiązek spełnienia wymagań w zakresie uznawalności prawnych zabezpieczeń transakcji kredytowych i koncentrują się na:

- 1) skutecznym ustanawianiu zabezpieczeń, które w przypadku wystąpienia niewypłacalności klienta umożliwiają sprawne przeprowadzenie procesów windykacyjnych;
- 2) monitorowaniu wartości zabezpieczeń w całym okresie kredytowania, z odpowiednią częstotliwością zapewniającą aktualną informację w zakresie wartości przyjętych prawnych form zabezpieczenia;
- 3) zgodności działania z obowiązującymi przepisami prawa w tym zakresie.

Polityka zabezpieczeń stosowana przez Bank oraz te spółki z Grupy, których działalność związana jest z finansowaniem podmiotów gospodarczych i osób fizycznych, przy podejmowaniu decyzji o udzieleniu produktu generującego ryzyko kredytowe, nakierowana jest na ochronę interesów Grupy.

Cel ten osiągany jest między innymi poprzez ustanawianie pełnego zabezpieczenia, adekwatnego do podejmowanego ryzyka o jak najwyższej jakości oraz obowiązującego w całym okresie trwania zabezpieczanej wierzytelności.

Podmioty Grupy oceniają jakość zabezpieczenia według jego płynności, aktualnej wartości rynkowej, wpływu na poziom tworzonych odpisów i ograniczenie utraty wartości portfela kredytowego oraz ze względu na możliwość zmniejszenia wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego.

W ocenie przedmiotu zabezpieczenia brana jest pod uwagę jego wartość możliwa do uzyskania podczas ewentualnego postępowania windykacyjnego, z uwzględnieniem ograniczeń prawnych, ekonomicznych oraz innych mogących wpływać na rzeczywistą możliwość zaspokojenia ewentualnych roszczeń.

Grupa stosuje szeroką gamę zabezpieczeń prawnie dozwolonych, wykorzystując zarówno zabezpieczenia rzeczowe, jak i osobiste.

Wybór formy zabezpieczenia oraz jego poziom uzależnione są od oceny ryzyka kredytowego związanego z zawieraną transakcją, w szczególności od:

- 1) rodzaju kredytu, wysokości zaangażowania oraz okresu kredytowania;
- 2) sytuacji ekonomiczno-finansowej kredytobiorcy;
- 3) statusu prawnego kredytobiorcy;
- 4) płynności zabezpieczenia oraz realnej możliwości zaspokojenia roszczeń kredytodawcy z przyjętego zabezpieczenia w możliwie krótkim czasie;
- 5) cech danego zabezpieczenia, wynikającego z przepisów prawa w zakresie sposobu ustanowienia zabezpieczenia, zakresu odpowiedzialności, trybu egzekucji należności, kolejności zaspokojenia roszczeń;
- 6) stanu i wartości rynkowej przedmiotów zabezpieczenia oraz ich podatności na deprecjację w okresie utrzymywania zabezpieczenia;
- 7) kosztu ustanowienia zabezpieczenia.

W przypadku pogorszenia się sytuacji majątkowej, ekonomiczno-finansowej kredytobiorcy, istotnego obniżenia się wartości zabezpieczeń lub wystąpienia innego rodzaju zagrożenia terminowej spłaty zabezpieczonej wierzytelności, poprzez odpowiednie postanowienia w umowie o zawarcie transakcji kredytowej, Grupa dąży do ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia.

2.2.4. Informacje dotyczące ekspozycji przeterminowanych i z utratą wartości

Ekspozycje przeterminowane

Grupa kwalifikuje ekspozycję jako przeterminowaną w przypadku, gdy kredytobiorca nie ureguluje płatności dotyczącej kapitału i/lub odsetek w umownym terminie wymagalności, określonym w umowie. Ekspozycja staje się przeterminowaną w całości, bez względu czy opóźnienie w spłacie dotyczy całej wierzytelności, czy tylko jej części.

Ekspozycja z utratą wartości

Grupa kwalifikuje ekspozycję jako ekspozycję z utratą wartości w przypadku zidentyfikowania przesłanki trwałej utraty wartości. Przesłanki utraty wartości zdefiniowane zostały zgodnie z regulacjami Komitetu Bazylejskiego, według Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (MSR 39) oraz Rekomendacją R.

Grupa stosuje jednolitą definicję niewykonania zobowiązania (status Default) oznaczającą wystąpienie utraty wartości ekspozycji zarówno dla celów kalkulacji odpisów impairmentowych i w procesie szacowania poziomu wymogu kapitałowego. Powyższa definicja jest zgodna z definicją niewykonania zobowiązania zawartą w Rozporządzeniu CRR.

W procesie pomiaru utraty wartości Grupa uwzględnia zalecenia zewnętrznych organów nadzorczych, w szczególności normy ostrożnościowe rekomendowane przez Komisję Nadzoru Finansowego.

Do kalkulacji i oszacowania straty z tytułu odpisów aktualizujących Grupa wykorzystuje metodę indywidualną dla ekspozycji kredytowych indywidualnie istotnych i metodę portfelową dla ekspozycji kredytowych indywidualnie nieistotnych.

Dla potrzeb oszacowania oczekiwanych przepływów pieniężnych z ekspozycji kredytowych Grupa dokonuje kalkulacji współczynników portfelowych - PD, LGD, CCF.

Dla metody indywidualnej stosowane są dwa scenariusze przepływów, tj. przepływy związane z odzyskami ze sprzedaży zabezpieczeń oraz przepływy związane ze spłatami klienta z innych źródeł niż zabezpieczenia (np. spłaty własne). Średnia ważona wartości bieżącej przyszłych przepływów z tych scenariuszy stanowi wartość pomniejszającą odpis.

Tabela 5. Całkowita kwota ekspozycji bez uwzględniania skutków ograniczenia ryzyka według klas ekspozycji z uwzględnieniem kwot ekspozycji wobec MSP przed i po zastosowaniu współczynnika korygującego MSP na dzień 31.12.2015 r. (w tys. zł)

Klasa ekspozycji	Całkowita kwota ekspozycji*	w tym ekspozycje wobec MSP	Kwota ekspozycji ważonej ryzykiem przed zastosowaniem współczynnika wsparcia MSP	Kwota ekspozycji ważonej ryzykiem po zastosowaniu współczynnika wsparcia MSP	Kwota wymogu kapitałowego
Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	7 830 351	0	135 185	135 185	10 815
Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	590 387	0	112 783	112 783	9 023
Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	516	0	258	258	21
Ekspozycje wobec wielostronnych banków rozwoju	0	0	0	0	0
Ekspozycje wobec organizacji międzynarodowych	0	0	0	0	0
Ekspozycje wobec instytucji	2 096 862	0	439 748	439 748	35 180
Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	3 242 260	1 734 857	2 719 714	2 671 273	213 702
Ekspozycje detaliczne	1 927 503	1 056 332	1 317 106	1 147 140	91 771
Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	1 007 070	549 898	693 781	635 303	50 824
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	1 429 880	1 117 106	1 834 701	1 834 701	146 776
Ekspozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	0	0	0	0	0
Ekspozycje w postaci obligacji zabezpieczonych	0	0	0	0	0
Pozycje stanowiące pozycje sekurytyzacyjne	0	0	0	0	0
Ekspozycje wobec instytucji i przedsiębiorstw posiadających krótkoterminową ocenę kredytową	0	0	0	0	0
Ekspozycje w postaci jednostek uczestnictwa lub udziałów w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	112 613	0	112 613	112 613	9 009
Ekspozycje kapitałowe	117 006	0	117 006	117 006	9 360
Inne pozycje	717 140	0	568 135	568 135	45 451
OGÓŁEM	19 071 588	4 458 193	8 051 030	7 774 145	621 932

* całkowita ekspozycja netto Grupy po uwzględnieniu korekt wartości i rezerw

Tabela 6. Struktura geograficzna ekspozycji* w podziale na klasy ekspozycji na dzień 31.12.2015 r. (w tys. zł)

Obszar geograficzny	Klasa ekspozycji											Razem
	Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	Ekspozycje wobec instytucji	Ekspozycje wobec przedsiębior.	Ekspozycje detaliczne	EQUITY	Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	Ekspozycje z tytułu jednostek uczestnictwa lub udziałów w przedsiębior. zbiorowego inwestowania	Inne pozycje	
dolnośląski	0	14 080	48	6 166	477 935	330 183	0	60 876	168 814	0	6 893	1 064 995
kujawsko-pomorski	0	4 162	1	3	55 911	15 462	0	10 187	2 912	0	588	89 226
lubelski	0	22 961	58	241	94 951	286 206	0	101 935	73 901	0	8 820	589 073
lubuski	0	0	45	3	17 581	56 321	0	14 197	107 937	0	610	196 694
łódzki	0	19 616	26	5	8 656	63 309	0	31 696	43 401	0	2 782	169 491
małopolski	0	24 786	5	35	483 113	167 425	0	180 909	158 619	0	8 139	1 023 031
mazowiecki	7 830 351	345 304	113	2 080 896	1 143 602	251 641	117 006	105 595	458 177	112 613	636 210	13 081 508
opolski	0	35 300	43	2	152 116	119 594	0	13 630	1 446	0	2 039	324 170
podkarpacki	0	66 815	8	6	288 979	123 117	0	41 760	225 026	0	12 321	758 032
podlaski	0	14 391	66	4	12 522	154 290	0	65 546	21 730	0	21 325	289 874
pomorski	0	14 639	0	7	93 428	48 448	0	3 907	7 197	0	702	168 328
śląski	0	9 518	15	1 863	135 368	83 840	0	72 113	35 896	0	7 441	346 054
świętokrzyski	0	5 305	19	5	149 410	47 352	0	13 847	13 019	0	3 306	232 263
warmińsko-mazurski	0	13 510	69	7 626	102 294	153 579	0	290 872	111 031	0	5 775	684 756
zachodnio-pomorski	0	0	0	0	26 394	26 736	0	0	774	0	189	54 093
OGÓŁEM	7 830 351	590 387	516	2 096 862	3 242 260	1 927 503	117 006	1 007 070	1 429 880	112 613	717 140	19 071 588

* całkowita ekspozycja netto Grupy po uwzględnieniu korekt wartości i rezerw

Tabela 7. Struktura branżowa ekspozycji* w podziale na klasy ekspozycji na dzień 31.12.2015 r. (w tys. zł)

Segment branżowy	Klasa ekspozycji											Razem
	Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	Ekspozycje wobec instytucji	Ekspozycje wobec przedsiębior.	Ekspozycje detaliczne	EQUITY	Ekspozycje zabezpiecz. hipotekami na nieruchom.	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiąz.	Ekspozycje w postaci jedn. uczestnictwa lub udziałów w przedsiębior. zbiorowego inwestowania	Inne pozycje	
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0	573 475	516	0	0	394	0	0	739	0	0	575 124
Budownictwo	0	0	0	0	533 882	131 860	1 840	59 605	337 367	0	0	1 064 554
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność zw. z rekult.	0	1 115	0	0	1 345	16 909	0	5 828	3 059	0	0	28 256
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	7 760 346	0	0	1 977 142	215 630	9 131	7 529	1 240	24 422	112 613	865	10 108 918
Działalność profesj., naukowa i techniczna	0	0	0	0	76 821	42 600	0	9 102	2 489	0	0	131 012
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	0	0	0	0	34 966	9 506	0	24 960	2 053	0	0	71 485
Działalność związana z kulturą, rozrywką	0	2 453	0	0	689	4 136	0	15	8 427	0	0	15 720
Działalność zw. z obsł. rynku nieruchom.	0	2 598	0	0	267 247	68 087	0	40 360	265 452	0	0	643 744
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	0	0	0	0	362 483	56 613	0	75 877	226 902	0	0	721 875
Edukacja	0	0	0	0	10 640	4 096	0	6 047	21 263	0	0	42 046
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Górnictwo i wydobywanie	0	0	0	0	31 812	6 414	0	1 255	4 564	0	0	44 045
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochod., włączając motocykle	0	0	0	0	341 675	306 143	0	149 222	124 603	0	17	921 660
Informacja i komunikacja	0	0	0	0	1 160	4 110	0	853	9 961	0	608	16 692
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	0	2 059	0	0	100 103	30 643	0	8 952	15 920	0	0	157 677
Osoby prywatne	0	0	0	0	60 658	552 818	0	337 591	23 904	0	0	974 971
Pozostała działalność usługowa	0	0	0	24	86 619	9 744	0	9 178	443	0	0	106 008
Przetwórstwo przemysłowe	0	0	0	0	766 182	234 381	0	75 362	289 931	0	3 846	1 369 702
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0	0	0	0	178 763	372 398	0	173 155	51 879	0	792	776 987
Transport i gospodarka magazynowa	0	1 997	0	0	156 809	64 740	0	8 674	16 343	0	0	248 563
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzac.	0	6 690	0	0	14 776	2 096	0	19 794	158	0	0	43 514
Bez PKD	70 005	0	0	119 696	0	684	107 637	0	1	0	711 012	1 009 035
OGÓŁEM	7 830 351	590 387	516	2 096 862	3 242 260	1 927 503	117 006	1 007 070	1 429 880	112 613	717 140	19 071 588

* całkowita ekspozycja netto Grupy po uwzględnieniu korekt wartości i rezerw

Tabela 8. Struktura ekspozycji* według okresów zapadalności w podziale na klasy ekspozycji na dzień 31.12.2015 r. (w tys. zł)

Przedziały czasowe	Klasa ekspozycji											Razem
	Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	Ekspozycje wobec instytucji	Ekspozycje wobec przedsiębior.	Ekspozycje detaliczne	EQUITY	Ekspozycje zabezpiecz. hipotekami na nieruchomości.	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiąz.	Ekspozycje w postaci jedn. uczestnictwa lub udziałów w przedsiębior. zbiorowego inwestowania	Inne pozycje	
do 1 roku	2 938 142	12 576	516	1 695 218	805 484	389 982	117 006	82 491	271 982	112 613	717 140	7 143 150
powyżej 1 roku do 3 lat	2 896 309	49 572	0	185 835	508 442	298 339	0	137 448	141 080	0	0	4 217 025
powyżej 3 lat do 5 lat	471 390	60 095	0	201 949	200 318	160 621	0	65 432	84 351	0	0	1 244 156
powyżej 5 lat do 10 lat	1 500 750	280 962	0	5 991	809 729	426 119	0	260 065	309 388	0	0	3 593 004
powyżej 10 lat	23 760	187 182	0	7 869	918 287	652 442	0	461 634	623 079	0	0	2 874 253
OGÓŁEM	7 830 351	590 387	516	2 096 862	3 242 260	1 927 503	117 006	1 007 070	1 429 880	112 613	717 140	19 071 588

* całkowita ekspozycja netto Grupy po uwzględnieniu korekt wartości i rezerw

Tabela 9. Struktura jakościowa portfela kredytów i pożyczek udzielonych klientom (w tys. zł)

Typ klienta	Bez utraty wartości		Z utratą wartości	RAZEM
	Nieprzeterminowane	Przeterminowane		
Klienci korporacyjni	3 501 456	21 582	1 222 313	4 745 351
Rolnicy	552 557	4 393	39 025	595 975
Przedsiębiorcy indywidualni	291 808	8 618	88 785	389 211
Osoby fizyczne	870 372	30 245	23 856	924 473
Instytucje rządowe i samorządowe	439 393	802	1 232	441 427
Kredyty i pożyczki udzielone klientom razem	5 655 586	65 640	1 375 211	7 096 437

Tabela 10. Ekspozycje* przeterminowane bez utraty wartości w podziale na sekcje działalności i rodzaje klientów na dzień 31.12.2015 r. (w tys. zł)

Segment branżowy	Rodzaj klienta					Razem
	Ekspozycje wobec osób fizycznych	Ekspozycje wobec przedsiębiorców indywidualnych	Ekspozycje wobec klientów korporacyjnych	Ekspozycje wobec rolników	Ekspozycje wobec instytucji rządowych i samorządowych	
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezp. społeczne	0	0	0	0	802	802
Budownictwo	0	819	8 613	0	0	9 432
Dostawa wody; gospod. ściekami i odpadami oraz działaln. zw. z rekultywacją	0	18	0	0	0	18
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	0	4	0	0	0	4
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	0	126	365	0	0	491
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	0	0	0	0	0	0
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	0	0	0	0	0	0
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0	392	1 604	0	0	1 996
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	0	0	1 125	0	0	1 125
Edukacja	0	0	11	0	0	11
Górnictwo i wydobywanie	0	0	0	0	0	0
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochod., w tym motocykle	0	4 242	7 108	0	0	11 350
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	0	288	0	0	0	288
Pozostała działalność usługowa	0	952	75	0	0	1 027
Przetwórstwo przemysłowe	0	1 638	936	0	0	2 574
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0	0	0	4 393	0	4 393
Transport i gospodarka magazynowa	0	139	1 745	0	0	1 884
Osoby prywatne	30 245	0	0	0	0	30 245
OGÓŁEM	30 245	8 618	21 582	4 393	802	65 640

* ekspozycja netto kredytów i pożyczek udzielonych klientom w Grupie

Tabela 11. Ekspozycje* przeterminowane bez utraty wartości według regionu i rodzaju klienta na dzień 31.12.2015 r. (w tys. zł)

Obszar geograficzny	Rodzaj klienta					Razem
	Ekspozycje wobec osób fizycznych	Ekspozycje wobec przedsiębiorców indywidualnych	Ekspozycje wobec klientów korporacyjnych	Ekspozycje wobec rolników	Ekspozycje wobec instytucji rządowych i samorządowych	
dolnośląski	8 970	2 048	10 159	49	0	21 226
kujawsko-pomorski	214	4	0	0	0	218
lubelski	2 946	1 368	2 611	1 801	0	8 726
lubuski	531	424	354	180	0	1 489
łódzki	1 420	574	887	465	0	3 346
małopolski	3 152	1 126	637	0	0	4 915
mazowiecki	3 176	2 033	292	540	0	6 041
opolski	1 086	0	1 441	109	0	2 636
podkarpacki	1 795	457	2 534	185	0	4 971
podlaski	773	60	0	457	0	1 290
pomorski	20	0	75	0	0	95
śląski	1 641	389	317	0	0	2 347
świętokrzyski	714	1	550	0	0	1 265
warmińsko-mazurski	3 128	116	1 078	607	802	5 731
zachodnio-pomorski	679	18	647	0	0	1 344
OGÓŁEM	30 245	8 618	21 582	4 393	802	65 640

* ekspozycja netto kredytów i pożyczek udzielonych klientom w Grupie

Tabela 12. Ekspozycje* z rozpoznaną utratą wartości w podziale na segmenty branżowe i rodzaje klientów na dzień 31.12.2015 r. (w tys. zł)

Segment branżowy	Rodzaj klienta					Razem
	Ekspozycje wobec osób fizycznych	Ekspozycje wobec przedsiębiorców indywidualnych	Ekspozycje wobec klientów korporacyjnych	Ekspozycje wobec rolników	Ekspozycje wobec instytucji rządowych i samorządowych	
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezp. społeczne	0	0	0	0	1 232	1 232
Budownictwo	0	12 266	356 229	0	0	368 495
Dostawa wody; gospod. ściekami i odpadami oraz działaln. zw. z rekultywacją	0	728	2 164	0	0	2 892
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	0	1 945	22 226	0	0	24 171
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	0	1 154	1 335	0	0	2 489
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	0	1 201	721	0	0	1 922
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	0	149	8 197	0	0	8 346
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0	2 137	202 748	0	0	204 885
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	0	32 035	184 959	0	0	216 994
Edukacja	0	39	21 148	0	0	21 187
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	0	0	0	0	0	0
Górnictwo i wydobywanie	0	26	17 258	0	0	17 284
Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochod., w tym motocykle	0	19 639	71 127	1	0	90 767
Informacja i komunikacja	0	9 672	253	0	0	9 925
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	0	1 477	10 179	0	0	11 656
Pozostała działalność usługowa	0	133	309	0	0	442
Przetwórstwo przemysłowe	0	5 207	297 217	2	0	302 426
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0	47	12 049	38 976	0	51 072
Transport i gospodarka magazynowa	0	930	14 194	0	0	15 124
BEZ PKD	23 856	0	0	46	0	23 902
OGÓŁEM	23 856	88 785	1 222 313	39 025	1 232	1 375 211

* ekspozycja netto kredytów i pożyczek udzielonych klientom w Grupie

Tabela 13. Ekspozycje* z rozpoznaną utratą wartości według obszarów geograficznych i rodzaju klienta na dzień 31.12.2015 r. (w tys. zł)

Obszar geograficzny	Rodzaj klienta					Razem
	Ekspozycje wobec osób fizycznych	Ekspozycje wobec przedsiębiorców indywidualnych	Ekspozycje wobec klientów korporacyjnych	Ekspozycje wobec rolników	Ekspozycje wobec instytucji rządowych i samorządowych	
dolnośląski	4 828	3 335	155 737	4 441	0	168 341
kujawsko-pomorski	30	37	1 497	0	738	2 302
lubelski	1 483	6 015	62 662	2 578	0	72 738
lubuski	870	1 374	104 984	0	0	107 228
łódzki	3 072	1 952	30 339	1 565	0	36 928
małopolski	2 330	2 021	153 844	279	0	158 474
mazowiecki	7 839	44 711	356 015	11 886	494	420 945
opolski	17	38	1 225	0	0	1 280
podkarpacki	709	4 857	211 827	1 783	0	219 176
podlaski	31	218	16 770	3 986	0	21 005
pomorski	182	1 847	5 020	22	0	7 071
śląski	520	530	24 232	10 526	0	35 808
świętokrzyski	204	30	11 947	450	0	12 631
warmińsko-mazurski	1 716	21 797	85 488	1 509	0	110 510
zachodnio-pomorski	25	23	726	0	0	774
OGÓŁEM	23 856	88 785	1 222 313	39 025	1 232	1 375 211

* ekspozycja netto kredytów i pożyczek udzielonych klientom w Grupie

Tabela 14. Korekty z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek w podziale na segmenty branżowe i rodzaje klientów na dzień 31.12.2015 r. (w tys. zł)

Segment branżowy	Rodzaj klienta					Razem
	Ekspozycje wobec osób fizycznych	Ekspozycje wobec przedsiębiorców indywidualnych	Ekspozycje wobec klientów korporacyjnych	Ekspozycje wobec rolników	Ekspozycje wobec instytucji rządowych i samorządowych	
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezp. społeczne	0	0	6	0	1 181	1 187
Budownictwo	0	10 552	161 399	0	0	171 951
Dostawa wody; gospod. ściekami i odpadami oraz działaln. zw. z rekultywacją	0	482	1 105	0	2	1 589
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	2 534	3 869	7 776	0	0	14 179
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	0	684	2 652	0	0	3 336
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	0	213	1 421	0	0	1 634
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	0	599	672	0	0	1 271
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0	1 602	27 610	0	5	29 217
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	0	2 789	4 491	1	0	7 281
Edukacja	0	135	669	0	0	804
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	0	0	0	20	0	20
Górnictwo i wydobywanie	0	215	1 298	0	0	1 513
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochod., w tym motocykle	0	12 106	45 688	96	0	57 890
Informacja i komunikacja	0	200	1 677	0	0	1 877
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	0	36	1 941	0	2	1 979
Pozostała działalność usługowa	0	904	554	0	0	1 458
Przetwórstwo przemysłowe	0	5 741	222 965	1 261	0	229 967
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0	464	2 335	29 119	0	31 918
Transport i gospodarka magazynowa	0	2 165	16 352	0	4	18 521
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0	14	0	0	14
BEZ PKD	52 004	100	0	133	0	52 237
OGÓŁEM	54 538	42 856	500 625	30 630	1 194	629 843

Tabela 15. Korekty z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek według obszarów geograficznych i rodzaju klienta na dzień 31.12.2015 r. (w tys. zł)

Obszar geograficzny	Rodzaj klienta					Razem
	Ekspozycje wobec osób fizycznych	Ekspozycje wobec przedsiębiorców indywidualnych	Ekspozycje wobec klientów korporacyjnych	Ekspozycje wobec rolników	Ekspozycje wobec instytucji rządowych i samorządowych	
dolnośląski	10 908	2 465	55 666	1 435	10	70 484
kujawsko-pomorski	385	64	318	0	184	951
lubelski	1 989	2 079	6 934	1 369	46	12 417
lubuski	1 798	623	87 063	34	0	89 518
łódzki	1 886	366	4 040	538	39	6 869
małopolski	4 361	2 003	11 260	283	50	17 957
mazowiecki	25 887	29 504	269 226	23 807	594	349 018
opolski	174	113	2 962	1 221	71	4 541
podkarpacki	1 757	2 504	39 180	101	87	43 629
podlaski	225	296	1 605	544	29	2 699
pomorski	275	339	598	36	27	1 275
śląski	762	998	16 828	613	19	19 220
świętokrzyski	913	181	1 817	12	11	2 934
warmińsko-mazurski	2 798	1 158	2 071	637	27	6 691
zachodnio-pomorski	420	163	1 057	0	0	1 640
OGÓLEM	54 538	42 856	500 625	30 630	1 194	629 843

Tabela 16. Uzgodnienie zmian korekt na ekspozycje spełniające przesłanki utraty wartości w podziale na oceniane indywidualnie i grupowo w okresie od 01.01.2015 r. do 31.12.2015 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Ekspozycje oceniane indywidualnie	Ekspozycje oceniane grupowo	Razem
Stan korekt z tytułu utraty wartości na dzień 1 stycznia 2015 roku	489 254	143 815	633 069
Utworzenie odpisów	157 940	47 415	205 355
Rozwiązanie odpisów	-93 442	-25 372	-118 814
Spisanie w ciężar odpisów	-6 436	-83 332	-89 768
Pozostałe zmiany	-45 859	45 860	1
Stan korekt z tytułu utraty wartości na dzień 31 grudnia 2015 roku	501 457	128 386	629 843

2.2.5. Informacje dotyczące koncentracji ryzyka kredytowego

Grupa postrzega ryzyko koncentracji jako istotny pojedynczy czynnik ryzyka. Identyfikacja skali niebezpieczeństw związanych z nadmierną koncentracją zaangażowań, umożliwi prawidłowe zarządzanie aktywami Grupy.

Celem zarządzania limitami koncentracji jest:

- 1) ograniczanie skłonności do nadmiernej ekspozycji ryzyka wobec jednego klienta bądź grupy klientów powiązanych ze sobą kapitałowo lub organizacyjnie;
- 2) zapewnienie odpowiedniej dywersyfikacji podmiotowej ryzyka i alokacji środków finansowych;
- 3) wskazanie poziomów minimalnych pułapów bezpieczeństwa;
- 4) umożliwienie właściwej dywersyfikacji i segmentacji portfela kredytowego;
- 5) umożliwienie oceny poziomu ryzyka i prawidłowego zarządzania aktywami.

Polityka stosowana przez Grupę zakłada kredytowanie branż, klientów i grup podmiotów reprezentujących różne gałęzie przemysłu. Poprzez dywersyfikację portfela kredytowego zredukowane jest ryzyko wynikające z nadmiernej koncentracji kredytowej.

Na podstawie przeprowadzonej identyfikacji i oceny poziomu koncentracji zaangażowań, formułowane są propozycje dotyczące działań jakie powinny być podjęte przez Grupę, w szczególności w stosunku do zaangażowań, których ryzyko zostało ocenione jako istotne. Celem tych działań jest zminimalizowanie poziomu ryzyka koncentracji portfela kredytowego i w efekcie tworzenie bezpiecznej struktury tego portfela.

W Grupie funkcjonuje system wewnętrznych limitów z tytułu poszczególnych ryzyk koncentracji zaangażowań. Obowiązujące zasady identyfikacji, pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka koncentracji, a w szczególności zasady ustalania i monitorowania limitów zaangażowań, pozwalają na dotrzymanie norm ostrożnościowych w działalności Grupy.

Dopuszczalny limit koncentracji zaangażowań względem pojedynczego klienta lub grupy podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie wyniósł 189 348 tys. zł. Na dzień 31.12.2015 r. nie odnotowano przekroczenia limitu koncentracji dla podmiotów lub grupy podmiotów powiązanych.

Grupa zarządza ryzykiem koncentracji zaangażowań zarówno na poziomie jednostkowym, jak i całego portfela aktywów. Wyznaczane i monitorowane limity zaangażowania obejmują grupy produktów, branż, regionów, zabezpieczeń, walut, zapadalności aktywów, jak również uwzględniają łączne zaangażowanie wobec klientów.

Grupa stosuje zasady klasyfikacji ryzyk koncentracji zaangażowań pod względem istotności, w oparciu o procedurę szacowania i oceny adekwatności poziomu kapitału wewnętrznego. Celem procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego jest zapewnienie utrzymywania kapitału w wysokości dostosowanej do profilu ryzyka Grupy.

Proces szacowania kapitału wewnętrznego Grupy w odniesieniu do ryzyka koncentracji zaangażowań uwzględnia:

- 1) jakość zarządzania ryzykiem koncentracji zaangażowań;
- 2) jakość systemu kontroli wewnętrznej;
- 3) możliwość podjęcia efektywnych działań obniżających poziom ryzyka koncentracji zaangażowań;
- 4) rezultaty wyników pomiaru ryzyka koncentracji.

2.2.6. Techniki redukcji ryzyka kredytowego i rynkowego oraz polityka zabezpieczeń

Zastosowane w kalkulacji wymogu z tytułu ryzyka kredytowego według metody standardowej wagi ryzyka, oparte są na zasadach przedstawionych w rozdziale 2, tytuł II, część III Rozporządzenia CRR. Wagę ryzyka przypisuje się zgodnie z kategorią, do której została sklasyfikowana dana ekspozycja.

Stosowane techniki redukcji ryzyka kredytowego spełniają zasadę, że ekspozycja kredytowa, w stosunku do której stosuje się ograniczenie ryzyka kredytowego, nie generuje kwoty ważonej ryzykiem wyższej niż identyczna ekspozycja, której ryzyko kredytowe nie zostało ograniczone.

Nie wszystkie formy zabezpieczeń spełniają wymagania pozwalające na wykorzystanie ich do redukcji ryzyka w kalkulacji wymogu kapitałowego. W regulacjach wewnętrznych szczegółowo określono minimalne wymogi w zakresie procedury monitorowania wartości zabezpieczeń, ubezpieczenia oraz zasad ustanowienia zabezpieczeń.

Grupa stosuje techniki redukcji ryzyka kredytowego zarówno w ramach ochrony rzeczywistej jak i nierzeczywistej, zgodnie z wytycznymi rekomendowanymi przez zewnętrzne organy nadzorcze. W celu prezentacji w rachunku adekwatności kapitałowej technik ograniczania ryzyka kredytowego Grupa stosuje metodę kompleksową uznawania zabezpieczeń finansowych.

W przypadku rzeczywistej ochrony kredytowej Grupa wyróżnia ekspozycje zabezpieczone uznanymi zabezpieczeniami finansowymi.

W przypadku nierzeczywistej ochrony kredytowej ekspozycjom kredytobiorców objętych ochroną kredytową w formie gwarancji, przypisano wagę ryzyka wynikającą z grupy ryzyka podmiotu udzielającego gwarancji. Głównym dostawcą nierzeczywistej ochrony kredytowej jest Bank Gospodarstwa Krajowego (program gwarancji „de minimis”).

Ekspozycjom wobec małych i średnich przedsiębiorstw w ramach funkcjonującego programu gwarancji „de minimis”, w wysokości nie przekraczającej 60 % udzielonego kredytu, nadano preferencyjną wagę ryzyka, którą posiadał wystawca zabezpieczenia.

Grupa stosuje wagę ryzyka 35 % wobec ekspozycji detalicznych w pełni i całkowicie zabezpieczonych hipoteką na nieruchomościach mieszkalnych, zgodnie z art. 125 ust. 1 Rozporządzenia CRR.

Wobec ekspozycji, których dotyczy niewykonanie zobowiązania, wagę ryzyka uzależniono od zasad określonych w art. 127 Rozporządzenia CRR, Grupa nie wyodrębnia ekspozycji efektywnie zabezpieczonych hipoteką na nieruchomości komercyjnej, dla których zgodnie z art. 126 Rozporządzenia CRR można zastosować preferencyjne wagi ryzyka.

Tabela 17. Całkowita wartość ekspozycji netto przed i po zastosowaniu technik redukcji ryzyka kredytowego dla każdej klasy ekspozycji na 31.12.2015 r. (w tys. zł)

Klasa ekspozycji	Wartość ekspozycji netto* przed zastosowaniem technik redukcji ryzyka kredytowego	Wartość ekspozycji po zastosowaniu technik redukcji ryzyka kredytowego (z uwzględnieniem zabezpieczeń i wag ryzyka)
Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	7 830 351	135 185
Ekspozycje wobec jednostek samorządów regionalnych lub władz lokalnych	590 387	112 783
Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	516	258
Ekspozycje wobec instytucji	2 096 862	439 748
Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	3 242 260	2 671 273
Ekspozycje detaliczne	1 927 503	1 147 140
Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	1 007 070	635 303
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	1 429 880	1 834 701
Ekspozycje w postaci jednostek uczestnictwa lub udziałów w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	112 613	112 613
Ekspozycje kapitałowe	117 006	117 006
Inne pozycje	717 140	568 135
OGÓŁEM	19 071 588	7 774 145

* całkowita ekspozycja netto Grupy po uwzględnieniu korekt wartości i rezerw

Tabela 18. Zestawienie ekspozycji z tytułu ryzyka kredytowego i ryzyka kredytowego kontrahenta zabezpieczone gwarancjami (w tys. zł)

Klasa ekspozycji	Całkowita wartość ekspozycji*	Ekspozycje zabezpieczone gwarancjami
Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	7 830 351	0
Ekspozycje wobec jednostek samorządów regionalnych lub władz lokalnych	590 387	0
Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	516	0
Ekspozycje wobec instytucji	2 096 862	0
Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	3 242 260	919
Ekspozycje detaliczne	1 927 503	13 582
Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	1 007 070	0
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	1 429 880	1 306
Ekspozycje w postaci jednostek uczestnictwa lub udziałów w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	112 613	0
Ekspozycje kapitałowe	117 006	0
Inne pozycje	717 140	0
OGÓŁEM	19 071 588	15 807

* całkowita ekspozycja netto Grupy po uwzględnieniu korekt wartości i rezerw

2.2.7. Informacje dotyczące ekspozycji na pozycje sekurytyzacyjne

Na datę 31 grudnia 2015 roku Grupa nie posiadała pozycji sekurytyzacyjnych.

2.2.8. Informacje dotyczące korzystania przez Grupę z zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej ECAI

Dla potrzeb kalkulacji wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego metodą standardową Grupa wykorzystuje oceny wiarygodności kredytowej nadawane przez instytucje oceny wiarygodności kredytowej.

Grupa korzysta z informacji o ratingach zewnętrznych wystawionych przez agencje:

- 1) Fitch Ratings;
- 2) Moody's Investors Service;
- 3) Standard and Poor's Ratings Services.

Zgodnie z zasadami określonymi w Rozporządzeniu 575/2013 wobec wybranych kategorii ekspozycji Grupa stosuje wagę ryzyka z uwzględnieniem stopnia jakości kredytowej, w odniesieniu do rządów centralnych.

Tabela 19. Kategorie ekspozycji, do których Grupa uwzględniała ocenę wiarygodności kredytowej ECAI

Klasa ekspozycji	Kwota aktywów ważonych ryzykiem podlegająca ocenie kredytowej (w tys. zł)
Ekspozycja wobec rządów centralnych i banków centralnych	133 555
Ekspozycje wobec samorządów regionalnych i władz lokalnych	112 783
Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	258
Ekspozycje wobec instytucji	437 480
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	1 329

2.3. Ryzyko kredytowe kontrahenta

Metody stosowane do wyliczania limitów kredytowych oraz wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta

Ryzyko kontrahenta jest definiowane jako ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta, przed ostatecznym terminem rozliczenia transakcji. Biorąc pod uwagę profil działalności poszczególnych spółek Grupy, ryzyko to dotyczyło wyłącznie Banku i było związane z pozagiełdowymi transakcjami pochodnymi.

W ramach ryzyka kontrahenta Bank rozróżnia:

- 1) ryzyko przedrozliczeniowe, tj. ryzyko straty z tytułu upadłości kontrahenta w trakcie trwania transakcji;
- 2) ryzyko rozliczeniowe, tj. ryzyko powstające w momencie wymiany strumieni pieniężnych, trwające od chwili dokonania płatności na rzecz partnera do chwili otrzymania świadczenia wzajemnego.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym kontrahenta prowadzone jest w ramach systemu limitów zaangażowania Banku wobec banków krajowych i zagranicznych, obejmującego m.in. dopuszczalne poziomy zaangażowania Banku z tytułu transakcji wymiany walutowej (FX spot, FX swap, FX forward), transakcji FRA i transakcji swapów odsetkowych IRS i OIS.

Wykorzystanie powyższych limitów monitorowane jest w trybie dziennym i zgodnie z procedurami wewnętrznymi raportowane członkom Zarządu Banku, członkom Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami w Banku oraz wybranym pracownikom Banku, w odniesieniu do zaangażowań wobec poszczególnych banków przekraczających 80 % przyznanego limitu. W cyklach miesięcznych informacja o wykorzystaniu obowiązujących limitów całkowitych dla banków przekazywana jest Zarządowi Banku oraz Komitetowi Zarządzania Aktywami i Pasywami, a w okresach kwartalnych Radzie Nadzorczej Banku.

Metodologia wyznaczania limitów dla banków krajowych opiera się o ocenę sytuacji finansowej, natomiast w przypadku banków zagranicznych – o ratingi zewnętrzne przyznane danej instytucji przez agencje ratingowe wymienione w rozdziale 2.2.8.

Biorąc pod uwagę strukturę bilansu, Bank uznaje, że wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kontrahenta, kalkulowany metodą standardową jako 8 % sumy ważonych ryzykiem kwot ekspozycji w portfelu handlowym jest wystarczający i nie ma potrzeby tworzenia dodatkowego kapitału wewnętrznego.

Strategia ustanawiania zabezpieczenia i ustalania rezerw kredytowych

Najczęściej wykorzystywanym narzędziem ograniczania ryzyka związanego z transakcjami pochodnymi zawartymi przez kontrahentów niebankowych (w zakresie transakcji FX forward) jest limit straty. Limit ten oznacza maksymalną stratę, jaką w efekcie wyceny dokonanej przez Bank mogą wykazać transakcje kontrahenta, bez konieczności wniesienia lub zwiększenia kaucji lub domknięcia i rozliczenia części transakcji. Wysokość limitu straty uzależniona jest od oceny kredytowej kontrahenta oraz specyfiki jego rozliczeń.

W przypadku kontrahentów bankowych aktualna wycena jest odnoszona do minimalnych kwot transferu oraz kwot progowych (jeżeli takie są zdefiniowane w umowie zabezpieczającej). Transakcje na instrumentach pochodnych zazwyczaj zawierane są na podstawie umów ramowych, które w sytuacji wystąpienia przypadku naruszenia warunków po stronie kontrahenta pozwalają na przedterminowe rozwiązanie tych transakcji przez drugą stronę i rozliczenie ich w kwocie netto, stanowiącej sumę wartości dodatnich i ujemnych transakcji objętych daną umową ramową.

Ustalanie rezerw kredytowych dla ekspozycji z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta jest realizowane zgodnie z procedurami wewnętrznymi ustalania rezerw dla ekspozycji kredytowych.

Zasady dotyczące ekspozycji na ryzyko niekorzystnej korelacji

Ze względu na stosowaną metodę standardową, przy wyliczaniu regulacyjnego wymogu kapitałowego Grupa nie uwzględnia ryzyka niekorzystnej korelacji.

Wpływ wartości zabezpieczenia, jakie musiałby zapewnić Bank przy obniżeniu oceny jego wiarygodności kredytowej

Zgodnie z zawartymi przez Bank umowami, wartość składanych zabezpieczeń kredytowych związanych z realizacją transakcji pozagieldowymi instrumentami pochodnymi nie jest uzależniona od oceny wiarygodności kredytowej Banku.

Wartość godziwa brutto umów, korzyści wynikające z kompensowania, skompensowana bieżąca ekspozycja kredytowa, ustanowione zabezpieczenie oraz wartość netto ekspozycji kredytowej z tytułu instrumentów pochodnych

Nie stosuje się saldowania ekspozycji jako techniki ograniczania ryzyka kredytowego. Wartość godziwa brutto transakcji na instrumentach pochodnych według stanu na 31.12.2015 r. wyniosła 6 133 tys. zł.

Metoda wyznaczania wartości ekspozycji

Dla potrzeb określenia wartości ekspozycji dla umów wymienionych w załączniku nr II do Rozporządzenia CRR, stosuje się metodę wyceny według wartości rynkowej. Zgodnie z tą metodą ekwiwalent bilansowy transakcji pozabilansowej oblicza się jako sumę kosztu zastąpienia i przyszłej potencjalnej ekspozycji kredytowej.

Wartość referencyjna kredytowych instrumentów pochodnych pełniących funkcję zabezpieczenia

Grupa nie posiada w portfelu kredytowych instrumentów pochodnych.

2.4. Ryzyko finansowe

Zarządzanie ryzykiem finansowym realizowane jest w ramach obowiązujących procedur, obejmujących strategię, polityki i instrukcje, a określających w szczególności strukturę organizacyjną, cele i wynikające z nich wytyczne dla zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka oraz zasady limitowania, monitorowania i kontroli ekspozycji na ryzyko.

Bank sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej, w tym również ryzykiem finansowym związanym z działalnością podmiotów zależnych, wykonując uprawnienia właścicielskie, wynikające z udziału Banku w kapitale zakładowym tych spółek.

Zarządzanie ryzykiem finansowym w Grupie obejmuje identyfikację, pomiar, limitowanie, monitorowanie i raportowanie ryzyka płynności oraz ryzyka rynkowego i jest realizowane z wykorzystaniem szerokiego zakresu metod i narzędzi, przy zachowaniu zasady ściśle określonego podziału obowiązków pomiędzy obszary powstawania ryzyka, zarządzania ryzykiem i jego kontroli.

W Banku najważniejszą rolę w procesie zarządzania ryzykiem finansowym pełnią:

- 1) Rada Nadzorcza Banku, sprawująca nadzór nad zgodnością polityki Banku w zakresie ryzyka ze strategią i planem finansowym Banku oraz oceniająca adekwatność i skuteczność systemu zarządzania ryzykiem;
- 2) Zarząd Banku, odpowiadający za zorganizowanie skutecznego systemu zarządzania ryzykiem, w tym wdrożenie zatwierdzonych przez Radę Nadzorczą strategii i polityk zarządzania poszczególnymi jego rodzajami oraz procedur i limitów ograniczających ekspozycję Banku na ryzyko.

W proces zarządzania ryzykiem finansowym szczególnie istotnie zaangażowani są ponadto:

- 1) Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami, opiniujący projekty strategii i polityk dotyczących zarządzania ryzykiem, projekty procedur pomiaru, limitowania, raportowania i kontroli ryzyka oraz zatwierdzający wybrane limity ograniczające ekspozycję Banku na ryzyko. W 2015 r. odbyło się 38 posiedzeń Komitetu;
- 2) Departament Ryzyka Finansowego, odpowiadający za opracowywanie strategii i polityk zarządzania ryzykiem, projektowanie i wdrażanie metod pomiaru, limitowania, raportowania i kontroli poszczególnych rodzajów ryzyka, bieżące monitorowanie ekspozycji na ryzyko na tle obowiązujących limitów, sporządzanie informacji o poziomie narażenia Banku na ryzyko;
- 3) Departament Skarbu, odpowiedzialny za operacyjne zarządzanie poszczególnymi rodzajami ryzyka, w tym za monitorowanie i zarządzanie płynnością złotową i walutową Banku, utrzymanie portfela aktywów płynnych na poziomie zabezpieczającym płynność finansową Banku oraz dotrzymanie płynnościowych norm nadzorczych, zarządzanie ryzykiem stopy procentowej w księdze handlowej i bankowej oraz zarządzanie pozycją walutową w ramach obowiązujących wartości granicznych.

W spółkach zależnych Grupy Kapitałowej istnieją wyodrębnione komórki / stanowiska do spraw ryzyka, odpowiedzialne za rozwój metod monitorowania ekspozycji na poszczególne rodzaje ryzyka finansowego oraz tworzenie i weryfikowanie procedur zarządzania ryzykiem.

Zgodnie z procedurami obowiązującymi w Banku, w okresach kwartalnych, na podstawie informacji ilościowych i jakościowych, dokonywana jest w Banku ocena istotności poszczególnych rodzajów ryzyka, której wynikiem jest uznanie danego ryzyka za istotne lub nieistotne. Podobnej cyklicznej ocenie podlega ryzyko w działalności spółek Grupy.

2.4.1. Ryzyko płynności

Ryzyko płynności definiowane jest jako niebezpieczeństwo utraty zdolności do terminowego wywiązywania się z bieżących i przyszłych zobowiązań, a w konsekwencji zagrożenie poniesienia dodatkowych kosztów związanych z koniecznością zaciągnięcia zobowiązań lub sprzedaży aktywów na niekorzystnych warunkach. Zarządzanie płynnością ma na celu dostosowanie utrzymywanego poziomu aktywów płynnych do rodzaju i rozmiarów prowadzonej działalności oraz zapewnienie posiadania i/lub łatwego dostępu do środków finansowych w wysokości zapewniającej pokrycie aktualnego lub potencjalnego zapotrzebowania na te środki ze strony klientów, w tym zrzeszonych banków spółdzielczych. W realizacji tego celu za szczególnie istotne uznaje się zwiększanie stabilności źródeł finansowania oraz utrzymywanie bezpiecznego poziomu wszystkich wskaźników płynnościowych, zarówno nadzorczych, jak i wewnętrznych.

W ramach zarządzania ryzykiem płynności finansowej podmioty Grupy Kapitałowej zobligowane są do zabezpieczenia poziomu płynności adekwatnego do potrzeb, co jest realizowane poprzez utrzymywanie zrównoważonej struktury aktywów i pasywów w poszczególnych przedziałach czasowych, w podziale na płynność w złotych oraz w głównych walutach obcych.

W zarządzaniu płynnością istotne jest ponadto zapobieganie wystąpieniu sytuacji kryzysowej oraz określenie rozwiązań (planów awaryjnych) umożliwiających jej przetrwanie. Realizacji powyższego celu służy dążenie do utrzymania wysokiej stabilności źródeł finansowania (w tym nadwyżek środków zdeponowanych przez banki spółdzielcze) oraz zapewnienie możliwości upłynnienia posiadanych aktywów w dowolnym momencie, bez istotnej utraty ich wartości.

Grupa posiada opracowane procedury wewnętrzne na wypadek wystąpienia zagrożenia płynności, obejmujące m.in.: monitoring kształtowania się czynników uznanych za oznaki zagrożenia płynności, kalkulacje wskaźników pomocniczych płynności, pozwalające na ocenę istotnych z punktu widzenia płynności relacji pomiędzy poszczególnymi pozycjami bilansowymi oraz scenariuszowe analizy zdolności do zaspokojenia zapotrzebowania na środki płynne w przypadku kryzysu płynności w Grupie i w sektorze bankowym.

W związku z tym, iż Bank jako podmiot dominujący w Grupie pełni równocześnie funkcję zrzeszeniową, głównym źródłem finansowania jego aktywów są środki pozyskane od zrzeszonych banków spółdzielczych, po stronie aktywnej bilansu alokowane przez Departament Skarbu. Ponadto, Bank podejmuje działania służące systematycznemu wzrostowi salda i poziomu stabilności środków pozyskiwanych od klientów niebankowych, w szczególności od gospodarstw domowych i podmiotów gospodarczych. Rozwój akcji kredytowej, w tym kredytów udzielanych w konsorcjach ze zrzeszonymi bankami spółdzielczymi, w ramach przyznanych im limitów, jest bowiem ściśle uzależniony od poziomu stabilnej bazy depozytowej Banku. Ze względu na pełnioną funkcję zrzeszeniową, szczególnym obowiązkiem Banku jest zabezpieczenie środków zapewniających utrzymanie płynności przez zrzeszone banki spółdzielcze oraz wspomaganie banków spółdzielczych w procesie osiągania wymaganych nadzorczych miar płynności.

Bank systematycznie przeprowadza analizy płynności Zrzeszenia BPS, obejmujące raportowanie podstawowych pozycji bilansowych Banku i zrzeszonych banków spółdzielczych oraz szacunek poziomu nadzorczych miar płynności Zrzeszenia.

Monitorowanie i pomiar płynności finansowej prowadzone są przez Bank i spółki Grupy zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie regulacjami i specyfiką działalności.

W Banku monitoring płynności obejmuje:

- 1) analizy luki płynności, z uwzględnieniem wskaźników płynności w wybranych terminach zapadalności / wymagalności;
- 2) wyliczanie nadzorczych miar płynności, w tym norm KNF i wskaźnika LCR;
- 3) codzienne analizy wpływów i wypływów środków z rachunku bieżącego Banku w NBP, pozwalające na efektywne wykorzystanie dostępnych środków (z uwzględnieniem obowiązku utrzymania rezerwy obowiązkowej na wymaganym poziomie);
- 4) dzienne kalkulacje poziomu aktywów płynnych i łatwo zbywalnych papierów wartościowych oraz stopnia wykorzystania obowiązujących w tym zakresie limitów;
- 5) wyznaczanie i monitorowanie wykorzystania limitów finansowania portfela kredytowego, w tym finansowania kredytów o terminach zapadalności powyżej 1 roku i powyżej 10 lat;
- 6) badanie osadu we wkładach deponowanych przez zrzeszone banki spółdzielcze i klientów niebankowych;
- 7) analizę wskaźników stabilności bazy depozytowej;
- 8) analizy stopnia zrywalności depozytów terminowych i wcześniejszych spłat kredytów;
- 9) kontrolę wykorzystania limitów zaangażowania dla banków komercyjnych (krajowych i zagranicznych) oraz limitów zaangażowania w poszczególnych krajach.

Tabela 20. Kształtowanie się luki płynności na 31.12.2015 r. (w tys. zł)

Lp.	Wyszczególnienie	(1D-1M]	(1M-3M]	(3M-6M]	(6M-12M]
I	Aktywa bilansowe	6 785 078	324 087	456 310	765 807
II	Zobowiązania pozabilansowe udzielone	490 919	106 988	31 069	11 605
III	Pasywa bilansowe	4 708 494	717 333	176 377	36 530
IV	Zobowiązania pozabilansowe otrzymane	178 011	0	0	0
	Luka (I+IV-II-III)	1 763 676	-500 233	248 865	717 671
	Luka skumulowana	1 763 676	1 263 443	1 512 308	2 229 979
	Wskaźnik płynności skumulowany	1,34	1,21	1,24	1,36

W celu utrzymania zewnętrznych i wewnętrznych norm płynności Bank utrzymuje wysoki poziom aktywów płynnych. Według stanu na 31.12. 2015 r. wartość aktywów płynnych Banku wyniosła 6 051 713 tys. zł i stanowiła 136 % ich wymaganego poziomu minimalnego. Bank zalicza do aktywów płynnych:

- 1) łatwo zbywalne papiery wartościowe emitowane przez NBP i Skarb Państwa;
- 2) lokaty udzielone bankom z terminem zapadalności do 1 miesiąca włącznie;
- 3) dodatnią różnicę między wartością rezerwy obowiązkowej na dzień sprawozdawczy, a wartością salda rezerwy obowiązkowej, która musiałaby zostać utrzymana od następnego dnia bilansowego do ostatniego dnia okresu utrzymywania rezerwy obowiązkowej, aby średnia wartość salda środków rezerwy obowiązkowej w całym okresie osiągnęła poziom rezerwy wymaganej w rozumieniu przepisów uchwały nr 40/2015 Zarządu NBP z 13.08.2015 r. w sprawie zasad i trybu naliczania oraz utrzymywania rezerwy obowiązkowej;
- 4) 90 % salda na rachunkach nostro w EUR, przeliczonego na PLN według kursu średniego NBP z dnia analizy;
- 5) należności z tytułu transakcji reverse repo i buy sell back.

Nadzorcze miary płynności obejmują cztery wskaźniki:

- 1) M1 – luka płynności krótkoterminowej, stanowiąca różnicę pomiędzy sumą wartości podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w dniu sprawozdawczym a wartością środków obcych niestabilnych;
- 2) M2 – współczynnik płynności krótkoterminowej, będący ilorazem sumy podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w dniu sprawozdawczym do wartości środków obcych niestabilnych;
- 3) M3 – współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi;
- 4) M4 – współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi niestabilnymi.

Tabela 21. Kształtowanie się nadzorczych miar płynności w Banku w 2015 r.

Miara	Maksimum	Minimum	Średnia	Wymagane wartości minimalne
M1 (w tys. zł)	4 525 271	1 391 120	2 508 731	0
M2	3,44	1,24	1,67	1
M3	2,37	1,53	1,89	1
M4	1,58	1,26	1,43	1

Wskaźnik LCR określa stopień pokrycia wypływów płynności netto przez aktywa płynne w warunkach skrajnych przez okres 30 dni kalendarzowych. Dla potrzeb wyznaczenia wskaźnika LCR poszczególne pozycje aktywów płynnych, wypływów i wpływów oblicza się mnożąc salda należności i zobowiązań przez zdefiniowany dla danej kategorii pozycji wskaźnik redukcji (haircut). W związku z wejściem w życie z dniem 1.10.2015 r. Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE), wprowadzającego wymóg w zakresie minimalnego poziomu wskaźnika pokrycia wypływów netto (wskaźnika LCR) na poziomie 60 % od 1.10.2015 r. oraz 70 % od 1.01.2016 r., jednym z podstawowych zadań Banku w 2015 r. stało się wprowadzenie mechanizmów zarządzania płynnością w sposób gwarantujący zabezpieczenie płynności finansowej Banku oraz zrzeszonych banków spółdzielczych na poziomie zgodnym z wymogami zdefiniowanymi w powyższym Rozporządzeniu. Prowadzono intensywne prace nad wdrożeniem do oferty produktów stabilizujących sytuację płynnościową Banku, a przede wszystkim nad zmianą modelu funkcjonowania Zrzeszenia BPS, tj. nad wdrożeniem tzw. Systemu Ochrony Instytucjonalnej.

Tabela 22. Kształtowanie się wskaźnika LCR w Banku w IV kwartale 2015 r.

Miara	Maksimum	Minimum	Średnia	Wymagane wartości minimalne
LCR	0,68	0,57	0,63	0,60

Funkcjonujący w Banku system zarządzania płynnością zapewnia codzienny monitoring ekspozycji na ryzyko płynności. Dzielne raporty, obrazujące bieżącą sytuację płynnościową Banku, przekazywane są członkom Zarządu Banku, członkom Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz zainteresowanym, merytorycznym komórkom Banku. Nie rzadziej niż raz w miesiącu, informacje, raporty i wnioski dotyczące ryzyka płynności są przedmiotem obrad Zarządu Banku oraz Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami, a co kwartał prezentowane są Radzie Nadzorczej Banku.

Pozostałe podmioty Grupy badają poziom płynności finansowej m.in. w oparciu o:

- 1) wskaźnik bieżącej płynności, mierzony relacją majątku obrotowego do zobowiązań bieżących;
- 2) wskaźnik szybkiej płynności, określony jako relacja majątku obrotowego pomniejszonego o zapasy do zobowiązań bieżących;
- 3) analizę urealnionych przepływów gotówkowych, uwzględniającą terminy pozostałych do realizacji płatności i możliwości upłynnienia aktywów.

2.4.2. Ryzyko rynkowe

Ryzyko rynkowe definiowane jest jako ryzyko poniesienia straty na bilansowych i pozabilansowych instrumentach finansowych, w wyniku zmiany cen rynkowych, w szczególności stawek procentowych, kursów wymiany walut i cen instrumentów rynku kapitałowego. Celem zarządzania ryzykiem rynkowym jest ograniczanie negatywnego wpływu zmian cen rynkowych na sytuację finansową Grupy, przy równoczesnym utrzymaniu atrakcyjności i konkurencyjności oferty dla klientów.

Najważniejszym rodzajem ryzyka rynkowego w działalności Grupy jest **ryzyko stopy procentowej**. Ryzykiem stopy procentowej określane jest ryzyko poniesienia straty na bilansowych i pozabilansowych pozycjach wrażliwych na zmiany stóp procentowych, w związku ze zmianą stóp procentowych na rynku. Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest utrzymanie zmienności wyniku finansowego, w tym wyniku odsetkowego oraz zaktualizowanej bilansowej wartości kapitału wynikającej ze zmian stóp procentowych, w akceptowanych granicach. Ze względu na fakt, iż skala działalności handlowej Banku jest znacząca, zarządzanie ryzykiem rynkowym w Grupie jest prowadzone odrębnie dla księgi bankowej i księgi handlowej.

Z uwagi na specyfikę działalności spółek zależnych, podstawowe znaczenie w zarządzaniu ekspozycją na ryzyko stopy procentowej Grupy ma zarządzanie tym ryzykiem w Banku, realizowane dla 4 wyodrębnionych jego kategorii, tj.:

- 1) ryzyka terminów przeszacowania – odnoszącego się głównie do portfela bankowego i wyrażającego się w zagrożeniu przychodów Banku, przede wszystkim odsetkowych, w sytuacji niekorzystnych zmian stóp procentowych lub istotnej zmiany struktury przeszacowania pozycji w bilansie, powodującej zmiany w wyniku z tytułu odsetek;
- 2) ryzyka bazowego – związanego z niedoskonałym powiązaniem (korelacją) stawek bazowych (ryнку międzybankowego i podstawowych stóp NBP) instrumentów generujących przychody i koszty odsetkowe, w przypadku, gdy instrumenty te mają jednakowe okresy przeszacowania;
- 3) ryzyka opcji klienta – wynikającego z wpisania w produkty bankowe prawa, pozwalającego kredytobiorcy spłacić część lub całość należności przed terminem umownym, a deponentowi dającego możliwość wycofania środków w dowolnym momencie; opcje są zwykle realizowane, gdy stanowi to korzyść dla ich posiadacza, tj. klienta, natomiast nie jest opłacalne dla sprzedawcy opcji, czyli Banku; instrumenty zawierające opcje klienta są najbardziej typowe dla działalności bankowej usytuowanej w portfelu bankowym;

- 4) ryzyka krzywej dochodowości – polegającego na zmianie relacji pomiędzy stopami procentowymi dotyczącymi tego samego indeksu lub rynku, ale odnoszącymi się do różnych terminów przeszacowania.

Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej prowadzone jest w ramach obowiązujących strategii zarządzania ryzykiem bankowym oraz polityki zarządzania ryzykiem rynkowym, określających w szczególności dopuszczalny poziom narażenia na ryzyko stopy procentowej. Bank posiada ponadto, przyjęte uchwałami Zarządu Banku, wewnętrzne procedury postępowania w przypadku stwierdzenia przekroczenia limitów, obejmujące m.in. zasady informowania organów Banku o niedotrzymaniu wartości granicznych oraz wskazujące komórki odpowiedzialne za podjęcie działań ograniczających narażenie na ryzyko do akceptowalnych poziomów.

Pomiar ekspozycji na ryzyko stopy procentowej dokonywany jest z wykorzystaniem:

- 1) metody wartości zagrożonej (VaR) – dla portfela instrumentów stopy procentowej zarządzanych przez Departament Skarbu, pozwalającej oszacować potencjalną stratę na utrzymywanych pozycjach, w powiązaniu z historycznie obserwowanymi zmianami stóp procentowych;
- 2) stress testów dla portfela instrumentów stopy procentowej – szacunków potencjalnych strat na portfelu instrumentów stopy procentowej, dokonywanych w oparciu o model VaR, przy założeniu maksymalnych historycznych (w okresie co najmniej 2 lat) zmian rynkowych stóp procentowych dla wybranych instrumentów;
- 3) analiz luki niedopasowania terminów przeszacowania i luki ryzyka bazowego;
- 4) symulacji możliwego wpływu zmian stóp procentowych na wynik odsetkowy Banku;
- 5) analiz ryzyka opcji klienta;
- 6) analiz wpływu zmiany stóp procentowych na wartość ekonomiczną kapitału Banku;
- 7) analiz wrażliwości wartości portfela handlowego i subinwestycyjnego dłużnych papierów wartościowych na zmiany warunków rynkowych w ramach pomiaru BPV (wartość punktu bazowego – Basis Point Value – jest miarą informującą, o ile zmieni się cena instrumentu finansowego przy wzroście jego rynkowej rentowności do wykupu o 1 punkt bazowy).

Pomiar ryzyka stopy procentowej metodą duration i metodą VaR prowadzony jest w trybie dziennym, natomiast pozostałe analizy dokonywane są w cyklach miesięcznych. Raporty dotyczące ekspozycji na ryzyko stopy procentowej, zawierające informacje o wykorzystaniu limitów dla tego ryzyka, opracowywane są w Banku w trybie dziennym, miesięcznym i kwartalnym, przy czym analizy kwartalne obejmują także ryzyko generowane przez inne podmioty Grupy. Odbiorcami analiz i sprawozdań są przede wszystkim Rada Nadzorcza i Zarząd Banku oraz Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami.

Z punktu widzenia udziału w wyniku odsetkowym i funduszach własnych za najistotniejsze w działalności Banku należy uznać ryzyko terminów przeszacowania i ryzyko bazowe. Oszacowana na 31.12.2015 r. dla ryzyka bazowego potencjalna zmiana wyniku odsetkowego Banku w horyzoncie najbliższego roku wyniosła 10 746 tys. zł i stanowiła 4,4 % rocznego wyniku z tytułu odsetek oraz 1,3 % funduszy własnych, natomiast dla ryzyka terminów przeszacowania potencjalny spadek wyniku odsetkowego skalkulowano na 1 766 tys. zł, tj. na kwotę stanowiącą 0,7 % wyniku odsetkowego za 2015 r. i 0,2 % funduszy własnych na koniec 2015 r. Analiza wpływu zmiany stóp

procentowanych o 2 pp. na wartość ekonomiczną kapitału Banku wykazała, że w scenariuszu negatywnym, tj. przy równoległym przesunięciu krzywej dochodowości o 200 pb. w górę, wartość ekonomiczna kapitału obniży się na koniec 2015 r. o 27 165 tys. zł, tj. o 4,9 %.

Analizy ryzyka stopy procentowej przeprowadzane w 2015 r. wskazywały, że poziom ekspozycji Banku na wszystkie rodzaje tego ryzyka był stabilny. Limity dla ryzyka stopy procentowej, zdefiniowane w strategii, polityce i instrukcjach zarządzania tym ryzykiem, w większości były przestrzegane, a odnotowane przypadki ich przekroczenia miały charakter incydentalny i nie zagrażały bezpieczeństwu działania Banku.

Ryzyko rynkowe w księdze handlowej określone jest jako niebezpieczeństwo negatywnego wpływu zmian cen rynkowych (w tym stawek procentowych, kursów walutowych i cen rynku kapitałowego) dla instrumentów finansowych zakwalifikowanych do księgi handlowej (w tym także instrumentów wynikających z dekompozycji pozabilansowych transakcji terminowych) na sytuację finansową Grupy. W celu utrzymania tego ryzyka pod kontrolą Grupa stosuje limity zaangażowania, limity VaR i limity straty.

Ryzyko walutowe definiowane jest jako ryzyko poniesienia straty z tytułu zmian kursów walutowych i wynika z utrzymywania otwartych pozycji w walutach obcych, powstających w związku z prowadzeniem działalności obejmującej m.in. zaciąganie zobowiązań walutowych i inwestowanie w walutowe instrumenty finansowe, na rzecz klientów oraz na rachunek własny. Ryzyko walutowe występuje przede wszystkim w działalności Banku, natomiast w spółkach zależnych ekspozycja na to ryzyko kształtuje się na bardzo niskim poziomie. Do określenia poziomu narażenia Banku na ryzyko walutowe stosuje się metodę wartości zagrożonej (VaR), pozwalającą oszacować potencjalną stratę na utrzymywanych pozycjach, w powiązaniu z historycznie obserwowanymi zmianami notowań walut. Uzupełnieniem dziennych analiz opartych o metodę VaR są testy warunków skrajnych (stress testing), pokazujące wielkość możliwej straty w sytuacjach niekorzystnych (kryzysowych) zmian kursów.

W działalności Grupy zidentyfikowano także **ryzyko instrumentów kapitałowych**, definiowane jako niebezpieczeństwo negatywnego wpływu zmian cen instrumentów kapitałowych na sytuację finansową Grupy. Ryzyko to wynika z prowadzenia działalności inwestycyjnej, polegającej na utrzymywaniu pozycji, dla których spodziewany jest wzrost ich wyceny rynkowej lub otrzymanie dodatkowych przychodów z tytułu dywidendy.

Obowiązujący system limitów obejmuje wszystkie istotne obszary występowania ryzyka finansowego. Odnotowywane w 2015 r. przypadki przekroczenia / niedotrzymania limitów miały charakter incydentalny i nie stanowiły zagrożenia dla bezpieczeństwa funkcjonowania.

Informacja dotycząca ekspozycji na ryzyko finansowe spółek Grupy jest elementem oceny ekspozycji na ryzyko, przekazywanej przez podmioty zależne do Banku w okresach miesięcznych. W oparciu o informacje otrzymane od spółek Bank dokonuje oceny wpływu działalności podmiotów zależnych na ryzyko płynności i ryzyko rynkowe Banku jako podmiotu dominującego i całej Grupy.

2.5. Ryzyko operacyjne

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym

System zarządzania ryzykiem operacyjnym Grupy Kapitałowej wdrożono kierując się wymogami wynikającymi z przepisów prawa, rekomendacji i uchwał Komisji Nadzoru Finansowego.

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym realizowane jest na podstawie strategii, polityk i procedur wewnętrznych, które zapewniają spełnienie zewnętrznych wymogów regulacyjnych dotyczących zarządzania tym rodzajem ryzyka.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym jest zintegrowany z procesem zarządzania Bankiem.

W skład struktury zarządzania ryzykiem operacyjnym w Grupie wchodzi:

- 1) Rada Nadzorcza;
- 2) Zarząd;
- 3) Komórki/stanowiska dedykowane do zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Do najważniejszych zadań w procesie zarządzania ryzykiem operacyjnym w poszczególnych spółkach Grupy Kapitałowej należą – w przypadku:

- 1) Rady Nadzorczej – sprawowanie nadzoru nad systemem zarządzania ryzykiem oraz zatwierdzanie dokumentów strategicznych w obszarze zarządzania ryzykiem operacyjnym;
- 2) Zarządu – nadzorowanie opracowania, wprowadzenia i aktualizacji procedur w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym, zorganizowanie, wdrożenie i funkcjonowanie właściwego procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym, wprowadzenie struktury organizacyjnej w obszarze zarządzania tym rodzajem ryzyka;
- 3) komórek/stanowisk dedykowanych do zarządzania ryzykiem – bieżące zarządzanie ryzykiem operacyjnym, poprzez ewidencję zdarzeń operacyjnych, monitorowanie i raportowanie Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej na temat poziomu ryzyka operacyjnego, podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia liczby i skali występujących zagrożeń;
- 4) pozostałych pracowników Grupy Kapitałowej – identyfikowanie zdarzeń z tytułu ryzyka operacyjnego i bieżące informowanie o wystąpieniu tych zdarzeń, mitygacja ryzyka operacyjnego.

W Banku, tj. w podmiocie dominującym Grupy funkcjonuje Komitet Ryzyka Operacyjnego, który w 2015 r. odbył 19 posiedzeń.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym obejmuje identyfikację, pomiar, limitowanie, monitorowanie, raportowanie oraz redukcję tego ryzyka i jest realizowany w sposób ciągły. Ryzyko operacyjne Banku jest identyfikowane ex ante (zdarzenia potencjalne), poprzez samoocenę ryzyka operacyjnego oraz analizę scenariuszy, a także ex post (zdarzenia rzeczywiste) poprzez rejestrację zdarzeń operacyjnych w dedykowanym systemie.

Poziom ryzyka operacyjnego jest monitorowany za pomocą Kluczowych Wskaźników Ryzyka (KRI), przy czym definicje KRI są opracowywane w oparciu o obserwacje zmian profilu ryzyka operacyjnego.

System raportowania poziomu ryzyka operacyjnego w Banku obejmuje informację kwartalną dla Zarządu Banku i Rady Nadzorczej na temat oceny narażenia na ryzyko operacyjne. Przed skierowaniem na Zarząd materiały są opiniowane przez Komitet Ryzyka Operacyjnego.

Bank stosuje następujące metody ograniczania ryzyka operacyjnego oraz łagodzenia skutków zrealizowania tego ryzyka:

- 1) modyfikowanie procesów w aspekcie redukcji ryzyka operacyjnego do poziomu akceptowanego;
- 2) zabezpieczenia fizyczne;
- 3) zabezpieczenia finansowe (ubezpieczenia).

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym w podmiotach należących do Grupy Kapitałowej Banku jest wspierany przez system informatyczny.

Grupa oblicza wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego metodą podstawowego wskaźnika (BIA) zgodnie z wytycznymi zawartymi w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych.

Informacje o sumach rzeczywistych strat brutto z tytułu ryzyka operacyjnego

W 2015 r. Bank odnotował rzeczywiste straty brutto z tytułu zdarzeń operacyjnych na poziomie 996 tys. zł. Strategiczny limit tolerancji na ryzyko operacyjne nie został przekroczony.

Tabela 23. Rozkład strat rzeczywistych według rodzajów i kategorii zdarzenia

Rodzaj zdarzenia	Kategoria zdarzenia	Kwota pierwotna rzeczywista brutto w tys. zł
Oszustwo wewnętrzne	Kradzież i oszustwo	2,75
Oszustwo zewnętrzne	Kradzież i oszustwo	884,21
Klienci, produkty i praktyki operacyjne	Wady produktów	8,26
	Klasyfikacja klienta i ekspozycje	0,24
Szkody związane z aktywami rzeczowymi	Kłęski żywiołowe i inne zdarzenia	2,09
Zakłócenia działalności banku i awarie systemów	Systemy	33,93
Wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi	Wprowadzanie do systemu, wykonywanie, rozliczanie i obsługa transakcji	64,80
	Napływ i dokumentacja klientów	0,20
Suma strat		996,48

Największe istotne straty z tytułu zdarzeń z ryzyka operacyjnego odnotowano w następujących rodzajach zdarzeń operacyjnych:

- 1) oszustwo zewnętrzne;
- 2) wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi.

Zdarzenia operacyjne występowały głównie w następujących liniach biznesowych: *Płatności i rozliczenia oraz Bankowość detaliczna.*

W celu ograniczenia negatywnych skutków zdarzeń, Bank podjął i kontynuuje następujące działania:

- 1) wprowadzenie zmian i zabezpieczeń w systemach informatycznych;
- 2) wprowadzenie odpowiednich zapisów w wewnętrznych procedurach Banku;
- 3) transfer ryzyka na rynek ubezpieczeniowy;
- 4) doskonalenie mechanizmów zabezpieczeń infrastruktury informatycznej i obiektów Banku;
- 5) szkolenia pracowników m.in. w zakresie procedur ochrony tajemnicy bankowej, przeciwdziałania praniu brudnych pieniędzy i finansowania terroryzmu;
- 6) kontrola działalności operacyjnej.

2.6. Pozostałe rodzaje ryzyka ocenione jako istotne

Według stanu na 31.12.2015 r. w ramach procesu oceny adekwatności kapitałowej Grupy, jako istotne zostały uznane następujące rodzaje ryzyka: kapitałowe, braku zgodności, modeli oraz strategiczne.

Ocena istotności powyższych ryzyk odbywa się zgodnie z zapisami „Instrukcji funkcjonowania procesu oceny adekwatności poziomu kapitału wewnętrznego (ICAAP) w Banku BPS S.A.”.

Ryzyko kapitałowe

Ryzyko kapitałowe to ryzyko wynikające z niedostosowania wielkości funduszy własnych do skali i złożoności działalności prowadzonej przez Bank oraz ewentualnej trudności Banku w pozyskaniu dodatkowego kapitału, w szczególności, gdy proces ten musi być przeprowadzony szybko lub w czasie niesprzyjających warunków rynkowych. Podstawą analizy istotności ryzyka kapitałowego jest łączny współczynnik kapitałowy oraz współczynnik kapitału Tier I. Bank dokonuje analizy kształtowania się współczynników kapitałowych względem ustalonych limitów. Przyjęto, że ryzyko kapitałowe jest istotne, jeżeli przynajmniej raz w kwartale, wartość łącznego współczynnika kapitałowego obliczonego na dzień bilansowy będzie niższa niż 9,00 % (limit I) lub wartość obliczonego na dzień bilansowy współczynnika kapitału Tier I będzie niższa niż 6,00 % (limit II).

W przypadku sklasyfikowania ryzyka kapitałowego jako istotne, Bank wylicza kapitał wewnętrzny.

Ryzyko braku zgodności

Ryzyko braku zgodności to ryzyko poniesienia sankcji prawnych, powstania strat finansowych bądź utraty reputacji lub wiarygodności, wskutek niezastosowania się Banku, pracowników Banku lub podmiotów działających w jego imieniu do przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania, w tym norm etycznych. Jest ryzykiem nieodłącznie związanym z prowadzeniem podstawowej działalności Banku. Na poziom istotności ryzyka braku zgodności mają wpływ zarówno czynniki wewnętrzne jak i zewnętrzne, w szczególności zaostrzenie wymogów regulacyjnych dla sektora bankowego. Mając powyższe na uwadze Bank uznaje ryzyko braku zgodności za istotne, lecz mające umiarkowany wpływ na sytuację finansową.

Bank dokonuje oceny poziomu istotności ryzyka braku zgodności i w przypadku sklasyfikowania tego ryzyka jako istotne podstawowe, alokuje na nie kapitał wewnętrzny.

Ryzyko modeli

Ryzyko modeli jest to ryzyko wynikające z niedoskonałości lub nieprawidłowości występujących w stosowanych przez Bank modelach wykorzystywanych do pomiaru ryzyka, jak również niewłaściwego stosowania modeli.

Niewłaściwe skonstruowanie, bądź używanie modelu czy narzędzia analizy finansowej, może skutkować pogorszeniem skuteczności zarządzania ryzykiem i mieć znaczący wpływ np. na wyliczenie kapitału wewnętrznego niezbędnego do pokrycia ryzyka lub właściwe oszacowanie wartości godziwej instrumentów finansowych. Funkcjonujące w Banku modele posiadają pisemne procedury, których wprowadzenie poprzedzone jest wieloetapową ścieżką legislacyjną. Rozwiązania, na których oparte są używane modele, są rozwiązaniami standardowymi, powszechnie akceptowanymi i sprawdzonymi w branży finansowej. Wprowadzenie bardziej istotnych rozwiązań modelowych poprzedzone jest konsultacjami z niezależnymi, zewnętrznymi firmami doradczymi. Mając powyższe na uwadze Bank uznaje ryzyko modeli za istotne, lecz mające umiarkowany wpływ na sytuację finansową. Bank dokonuje oceny poziomu istotności ryzyka modeli i w przypadku sklasyfikowania tego ryzyka jako istotne podstawowe, alokuje na nie kapitał wewnętrzny.

Ryzyko strategiczne

Ryzyko strategiczne to ryzyko związane z podjęciem błędnych decyzji biznesowych, wadliwą ich realizacją lub brakiem reakcji na zmiany w otoczeniu biznesowym, które mogą zagrozić realizacji celów i kierunków strategicznych Banku, w tym zwiększyć stopień skomplikowania działalności zagrażający prawidłowemu wypełnianiu funkcji zrzeszeniowej. Na specyficzny charakter działalności Banku wpływ mają głównie następujące czynniki: pełnienie dla banków spółdzielczych prostej funkcji pośrednika na rynku międzybankowym, duży udział tradycyjnej działalności bankowej, posiadanie znacznej bazy depozytowej z tytułu pełnienia funkcji zrzeszeniowej, nieznaczące angażowanie się w instrumenty finansowe o podwyższonym ryzyku. Duże znaczenie tych czynników powoduje relatywnie niewielki stopień skomplikowania działalności Banku. Jednocześnie jednak sam rozmiar działalności, prowadzonej przez Bank powoduje, że ryzyko to należy uznać co najmniej za istotne, lecz mające umiarkowany wpływ na sytuację finansową Banku. Bank dokonuje oceny poziomu istotności ryzyka strategicznego i w przypadku sklasyfikowania tego ryzyka jako istotne podstawowe, alokuje na nie kapitał wewnętrzny.

3. Instrumenty kapitałowe w portfelu bankowym

Według stanu na 31 grudnia 2015 roku Grupa Kapitałowa wykazywała w portfelu bankowym ekspozycje na papierach kapitałowych nie uwzględnionych w portfelu handlowym na łączną kwotę 387 145 tys. zł. Ekspozycje zostały w całości zakwalifikowane do portfela bankowego jako dostępne do sprzedaży.

Tabela 24. Ekspozycje kapitałowe – portfel bankowy (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2015	
	Dostępne do sprzedaży	Utrzymywane do terminu zapadalności
Notowane kapitałowe papiery wartościowe, z tego:	42 951	0
- emitowane przez podmioty sektora finansowego (w tym banki)	3 177	0
- emitowane przez podmioty sektora niefinansowego	39 774	0
Nienotowane kapitałowe papiery wartościowe, z tego:	344 194	0
- emitowane przez inne banki	8 912	0
- emitowane przez pozostałe podmioty sektora finansowego	329 609	0
- emitowane przez podmioty sektora niefinansowego	5 673	0
Razem kapitałowe papiery wartościowe brutto	387 145	0

Grupa Kapitałowa wycenia aktywa finansowe dostępne do sprzedaży według wartości godziwej. Wartość godziwa stanowi kwotę, za jaką na warunkach rynkowych składnik aktywów mógłby zostać wymieniony, a zobowiązanie zaspokojone pomiędzy zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi, lecz niepowiązаныmi stronami transakcji.

Wartość godziwa instrumentów finansowych notowanych na aktywnym rynku finansowym jest ustalana poprzez odniesienie do bieżącej ceny kupna dla składnika aktywów lub bieżącej ceny sprzedaży dla zaciągniętego zobowiązania.

Wartość godziwa instrumentów finansowych, dla których nie istnieje aktywny rynek jest ustalana przy zastosowaniu technik wyceny, takich jak np.:

- 1) w przypadku instrumentów pochodnych, których wartość godziwa wyznaczona jest na zasadzie wyceny modelowej (mark-to-model) - wycena opiera się na metodzie dyskontowania przyszłych przepływów wynikających z warunków transakcji, przy zastosowaniu czynników dyskontowych. Krzywe dochodowości dla poszczególnych walut zbudowane są w oparciu o stawki money market, IRS, OIS, FRA oraz stawki implikowane z FX Swap (krzywa EUR_OIS + punkty swapowe z FX swapów waluty danej krzywej z EUR);

- 2) w przypadku obligacji komunalnych, obligacji korporacyjnych oraz obligacji emitowanych przez banki - wycena aktywów ujmowanych w tej kategorii jest ustalana metodą mark-to-model poprzez zsumowanie zdyskontowanych wartości wszystkich przyszłych przepływów środków pieniężnych z danego instrumentu do terminu jego zapadalności, skorygowanych o ryzyko kredytowe emitenta.

Techniki te mogą odnosić się do ostatnich transakcji zawieranych na warunkach rynkowych, bieżących cen rynkowych innych podobnych instrumentów, analizy zdyskontowanych przepływów pieniężnych lub innych modeli wyceny.

Zyski i straty z tytułu zmiany wartości godziwej w stosunku do wyceny według zamortyzowanego kosztu rozpoznawane są w skonsolidowanym kapitale z aktualizacji wyceny. Pozycja dotycząca kapitału z aktualizacji wyceny podlega rozliczeniu do rachunku zysków i strat w momencie sprzedaży składnika aktywów bądź wystąpienia utraty jego wartości. W przypadku wystąpienia utraty wartości wskazanego składnika aktywów, zaklasyfikowanego do portfela dostępnego do sprzedaży, wcześniej ujęte zwiększenia wartości z przeszacowania do wartości godziwej pomniejszają „Kapitał z aktualizacji wyceny”. Jeżeli kwota uprzednio ujętych zwyżek jest niewystarczająca na pokrycie utraty wartości, różnicę Grupa Kapitałowa odnosi do skonsolidowanego rachunku zysków i strat.

Jeśli nie można ustalić wartości godziwej instrumentów kapitałowych, to wówczas aktywa te Grupa Kapitałowa ujmuje według kosztu nabycia z uwzględnieniem utraty wartości. Odpisy z tytułu utraty wartości Grupa Kapitałowa rozpoznaje w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe”.

Dywidendy z tytułu instrumentów kapitałowych są wykazywane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Przychody z tytułu dywidend” w momencie ustanowienia prawa do otrzymania płatności. Przychody z tytułu dywidend Grupy na koniec 2015 roku wyniosły 1 874 tys. zł.

Z tytułu sprzedaży ekspozycji kapitałowych dostępnych do sprzedaży Grupa Kapitałowa odnotowała zysk w wysokości 2 047 tys. zł.

4. Aktywa wolne od obciążeń

Według stanu na 31 grudnia 2015 roku wartość bilansowa aktywów nieobciążonych wyniosła 16 417 533 tys. zł, natomiast aktywów obciążonych 1 465 901 tys. zł. Aktywa obciążone to przede wszystkim papiery zablokowane w BFG pod kredyt techniczny i lombardowy.

5. Fundusze własne

W roku 2015 funkcjonowanie systemu zarządzania kapitałem w Grupie Kapitałowej opierało się na poniższych regulacjach zewnętrznych:

- 1) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych;

- 2) Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym;
- 3) Ustawa Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 roku (z późn. zm.);
- 4) Uchwała KNF Nr 258/2011 z dnia 4 października 2011 roku w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku.

W kalkulacji kapitału podstawowego Tier I, zgodnie z art. 469 ust. 1 lit. a Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 uwzględniono wartości procentowe mające zastosowanie przy dokonywaniu odliczeń od pozycji kapitału podstawowego Tier I określone w art. 478 ust. 1.

W roku 2015 Bank nie dokonał konsolidacji ostrożnościowej zgodnie z art. 18 Rozporządzenia PE i Rady UE nr 575/2013 i nie przekazywał do NBP ostrożnościowej sprawozdawczość ITS na zasadzie skonsolidowanej. Prezentowane dane są zgodne z zakresem konsolidacji zastosowanym w ramach opublikowanego Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego Grupy Kapitałowej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku.

Fundusze własne Grupy Kapitałowej stanowią sumę kapitału Tier I i kapitału Tier II. W skład kapitału Tier I wchodzi kapitał podstawowy Tier I. Grupa Kapitałowa nie posiada kapitału dodatkowego Tier I.

W skład kapitału podstawowego Tier I wchodzi:

- 1) instrumenty kapitałowe;
- 2) azio emisyjne związane z instrumentami kapitałowymi;
- 3) zyski zatrzymane;
- 4) skumulowane inne całkowite dochody;
- 5) kapitał rezerwowy;
- 6) fundusze ogólnego ryzyka bankowego.

Kapitał podstawowy Tier I korygowany jest o:

- 1) korekty w okresie przejściowym z tytułu instrumentów w kapitale podstawowym Tier I podlegających zasadzie praw nabytych;
- 2) korekty w kapitale podstawowym Tier I z tytułu filtrów ostrożnościowych;
- 3) wartości niematerialne wycenione według wartości bilansowej;
- 4) krzyżowe powiązania kapitałowe w kapitale podstawowym Tier I;
- 5) aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oparte na przyszłej rentowności i wynikające z różnic przejściowych;
- 6) inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I.

W skład kapitału Tier II wchodzi:

- 1) zobowiązania podporządkowane;
- 2) instrumenty kapitałowe (kwota przekraczająca limity określone w art. 486 ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku oraz art. 171 a ust. 9 ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 roku (z późn. zm.).

Niezrealizowane zyski i straty na instrumentach dłużnych i kapitałowych dostępnych do sprzedaży ujmowane są w funduszach własnych, zgodnie z wytycznymi zawartymi w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. oraz w Prawie bankowym, tj. niezrealizowane straty są uwzględniane w kapitale Tier I w pełnej wysokości, natomiast niezrealizowane zyski są usuwane z kapitału Tier I (korekty regulacyjne) w 60 %.

Tabela 25. Struktura funduszy własnych Grupy

Wyszczególnienie	31.12.2015 (dane w tys. zł)	Struktura
Kapitał Tier I	453 952	59,9%
Kapitał podstawowy Tier I	453 952	59,9%
Instrumenty kapitałowe kwalifikujące się jako kapitał podstawowy Tier I	484 701	64,0%
Zyski zatrzymane	-57 750	-7,6%
Inne całkowite dochody	48 882	6,5%
Kapitał rezerwowy	107 110	14,1%
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	24 500	3,2%
Korekty w okresie przejściowym z tytułu instrumentów w kapitale podstawowym Tier I podlegających zasadzie praw nabytych	16 368	2,2%
Korekty w kapitale podstawowym Tier I z tytułu filtrów ostrożnościowych	-2 910	-0,4%
Wartości niematerialne	-76 249	-10,1%
Krzyżowe powiązania kapitałowe w kapitale podstawowym Tier I	-3 916	-0,5%
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oparte na przyszłej rentowności i wynikające z różnic przejściowych	-10 609	-1,4%
Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I	-76 175	-10,1%
Kapitał dodatkowy Tier I	0	0,0%
Kapitał Tier II	303 440	40,1%
Instrumenty kapitałowe i pożyczki podporządkowane kwalifikujące się jako kapitał Tier II	303 440	40,1%
FUNDUSZE WŁASNE	757 392	100,0%

Szczegółowy opis głównych cech instrumentów kapitałowych, które składają się na fundusze własne Banku w podziale na kapitał podstawowy Tier I, kapitał dodatkowy Tier I oraz kapitał Tier II, według załącznika II do Rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 1423/2013 z dnia 20 grudnia 2013 r. zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 26. Zestawienie głównych cech instrumentów w kapitale Tier I oraz Tier II (zgodnie z załącznikiem II do Rozporządzenia Wykonawczego Komisji (UE) nr 1423/2013) na dzień 31 grudnia 2015 r.

Lp.	Cechy instrumentów kapitałowych	Akcje seria A	Akcje seria B	Akcje seria C	Akcje seria D	Akcje seria E	Akcje seria F	Akcje seria H
1	Emitent	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.
2	Unikatowy identyfikator (np. CUSIP, ISIN lub identyfikator Bloomberg dla ofert na rynku publicznym)	-	-	-	-	-	-	-
3	Prawo lub prawa właściwe, którym podlega instrument	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie
Ujmowanie w kapitale regulacyjnym								
4	Zasady przejściowe określone w rozporządzeniu CRR	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I
5	Zasady określone w rozporządzeniu CRR obowiązujące po okresie przejściowym	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I
6	Kwalifikowalne na poziomie jednostkowym lub (subskonsolidowanym/ na poziomie jednostkowym oraz subskonsolidowanym)	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany
7	Rodzaj instrumentu (rodzaje określone zgodnie z systemem prawnym)	akcje imienne	akcje imienne	akcje imienne	akcje imienne	akcje imienne	akcje imienne	akcje imienne
8	Kwota uznana w kapitale regulacyjnym (waluta w tys. PLN, według stanu na ostatni dzień sprawozdawczy)	2 000	12 000	4 000	2 000	1 865	1 518	174 326
9	Wartość nominalna instrumentu	2 000	12 000	4 000	2 000	1 865	1 518	74 864
9a	Cena emisyjna	1 zł	1 zł	1 zł	1 zł	1 zł	1 zł	2,35 zł
9b	Cena wykupu	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
10	Klasyfikacja księgowa	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny
11	Pierwotna data emisji	2001-12-10	2001-12-10	2001-12-10	2001-12-10	2001-12-10	2001-12-10	2002-03-12
12	Wieczyste czy terminowe	wieczyste	wieczyste	wieczyste	wieczyste	wieczyste	wieczyste	wieczyste
13	Pierwotny termin zapadalności	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
14	Opcja wykupu na żądanie emitenta podlegająca wcześniejszemu zatwierdzeniu przez organy nadzoru	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
15	Termin wykupu opcjonalnego, termin wykupu warunkowego oraz kwota wykupu	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
16	Kolejne terminy wykupu, jeśli dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy

Lp.	Cechy instrumentów kapitałowych	Akcje seria A	Akcje seria B	Akcje seria C	Akcje seria D	Akcje seria E	Akcje seria F	Akcje seria H
Kupony / dywidendy								
17	Stała lub zmienna dywidenda / stały lub zmienny kupon	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna
18	Kupon odsetkowy oraz dowolny powiązany wskaźnik	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
19	Istnienie zapisanych praw do niewypłacania dywidendy	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie
20a	W pełni uznaniowe, częściowo uznaniowe czy obowiązkowe (pod względem terminu)	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe
20b	W pełni uznaniowe, częściowo uznaniowe czy obowiązkowe (pod względem kwoty)	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe
21	Istnienie opcji z oproc. rosnącym lub innej zachęty do wykupu	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie
22	Niekumulowane czy skumulowane	niekumulacyjne	niekumulacyjne	niekumulacyjne	niekumulacyjne	niekumulacyjne	niekumulacyjne	niekumulacyjne
23	Zamienne lub niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne
24	Jeśli zamienne, zdarzenie lub zdarzenia wywołujące wymianę	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
25	Jeśli zamienne, w pełni czy częściowo	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
26	Jeśli zamienne, wskaźnik konwersji	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
27	Jeśli zamienne, zmiana obowiązkowa czy opcjonalna	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
28	Jeżeli zamienne, należy określić rodzaj instrumentu, na który można dokonać zamiany	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
29	Jeżeli zamienne, należy określić emitenta instrumentu, na który dokonuje się zamiany	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
30	Odpisy obniżające wartość	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie
31	W przypadku odpisu obniżającego wartość, zdarzenie lub zdarzenia wywołujące odpis obniżający wartość	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
32	W przyp. odpisu obniżającego wartość, w pełni czy częściowo	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
33	W przyp. odpisu obniżającego wartość, trwale czy tymczasowo	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
34	W przypadku tymczasowego odpisu obniżającego wartość, opis mechanizmu odpisu obniżającego wartość	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
35	Pozycja w hierarchii podporządkowania w przypadku likwidacji (należy określić rodzaj instrumentu bezpośrednio uprzywilejowanego, w odniesieniu do danego instrumentu)	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
36	Niezgodne cechy przejściowe	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie
37	Jeśli tak, należy określić niezgodne cechy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy

Lp.	Cechy instrumentów kapitałowych	Akcje seria I	Akcje seria J	Akcje seria K	Akcje seria L	Akcje seria M	Akcje seria N
1	Emitent	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.
2	Unikatowy identyfikator (np. CUSIP, ISIN lub identyfikator Bloomberg dla ofert na rynku publicznym)	-	-	-	-	-	-
3	Prawo lub prawa właściwe, którym podlega instrument	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie
Ujmowanie w kapitale regulacyjnym							
4	Zasady przejściowe określone w rozporządzeniu CRR	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I
5	Zasady określone w rozporządzeniu CRR obowiązujące po okresie przejściowym	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I
6	Kwalifikowalne na poziomie jednostkowym lub (sub-skonsolidowanym/ na poziomie jednostkowym oraz sub-skonsolidowanym)	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany
7	Rodzaj instrumentu (rodzaje określone zgodnie z systemem prawnym)	akcje imienne	akcje imienne	akcje imienne	akcje imienne	akcje imienne	akcje imienne
8	Kwota uznana w kapitale regulacyjnym (waluta w tys. PLN, według stanu na ostatni dzień sprawozdawczy)	35 000	66 623	115 461	36 275	59 008	140
9	Wartość nominalna instrumentu	35 000	66 623	115 461	14 708	24 000	57
9a	Cena emisyjna	1 zł	1 zł	1 zł	2,50 zł	2,50 zł	2,50 zł
9b	Cena wykupu	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
10	Klasyfikacja księgowa	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny
11	Pierwotna data emisji	2003-12-03	2011-05-13	2012-03-07	2014-03-07	2015-03-17	2015-03-17
12	Wieczyste czy terminowe	wieczyste	wieczyste	wieczyste	wieczyste	wieczyste	wieczyste
13	Pierwotny termin zapadalności	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
14	Opcja wykupu na żądanie emitenta podlegająca wcześniejszemu zatwierdzeniu przez organy nadzoru	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
15	Termin wykupu opcjonalnego, termin wykupu warunkowego oraz kwota wykupu	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
16	Kolejne terminy wykupu, jeśli dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy

Lp.	Cechy instrumentów kapitałowych	Akcje seria I	Akcje seria J	Akcje seria K	Akcje seria L	Akcje seria M	Akcje seria N
Kupony / dywidendy							
17	Stała lub zmienna dywidenda / stały lub zmienny kupon	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna
18	Kupon odsetkowy oraz dowolny powiązany wskaźnik	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
19	Istnienie zapisanych praw do niewypłacania dywidendy	nie	nie	nie	nie	nie	nie
20a	W pełni uznaniowe, częściowo uznaniowe czy obowiązkowe (pod względem terminu)	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe
20b	W pełni uznaniowe, częściowo uznaniowe czy obowiązkowe (pod względem kwoty)	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe
21	Istnienie opcji z oprocentowaniem rosnącym lub innej zachęty do wykupu	nie	nie	nie	nie	nie	nie
22	Niekumulowane czy skumulowane	niekumulacyjne	niekumulacyjne	niekumulacyjne	niekumulacyjne	niekumulacyjne	niekumulacyjne
23	Zamienne lub niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne
24	Jeśli zamienne, zdarzenie lub zdarzenia wywołujące wymianę	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
25	Jeśli zamienne, w pełni czy częściowo	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
26	Jeśli zamienne, wskaźnik konwersji	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
27	Jeśli zamienne, zmiana obowiązkowa czy opcjonalna	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
28	Jeżeli zamienne, należy określić rodzaj instrumentu, na który można dokonać zamiany	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
29	Jeżeli zamienne, należy określić emitenta instrumentu, na który dokonuje się zamiany	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
30	Odpisy obniżające wartość	nie	nie	nie	nie	nie	nie
31	W przypadku odpisu obniżającego wartość, zdarzenie lub zdarzenia wywołujące odpis obniżający wartość	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
32	W przypadku odpisu obniżającego wartość, w pełni czy częściowo	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
33	W przyp. odpisu obniżającego wartość, trwale czy tymczasowo	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
34	W przypadku tymczasowego odpisu obniżającego wartość, opis mechanizmu odpisu obniżającego wartość	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
35	Pozycja w hierarchii podporządkow. w przyp. likwidacji (należy określić rodzaj instrumentu bezpośrednio uprzywilejow., w odniesieniu do danego instrumentu)	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
36	Niezgodne cechy przejściowe	nie	nie	nie	nie	nie	nie
37	Jeśli tak, należy określić niezgodne cechy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy

Lp.	Cechy instrumentów kapitałowych	Obligacje BPS0720	Obligacje BPS0718	Obligacje BPS1122	Obligacje BPS0222	Obligacje BPS0925
1	Emitent	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.
2	Unikatowy identyfikator (np. CUSIP, ISIN lub identyfikator Bloomberg dla ofert na rynku publicznym)	PLBPS0000024	PLBPS0000032	PLBPS0000040	-	-
3	Prawo lub prawa właściwe, którym podlega instrument	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie
Ujmowanie w kapitale regulacyjnym						
4	Zasady przejściowe określone w rozporządzeniu CRR	Tier II	Tier II	Tier II	Tier II	Tier II
5	Zasady określone w rozporządzeniu CRR obowiązujące po okresie przejściowym	Tier II	Tier II	Tier II	Tier II	Tier II
6	Kwalifikowalne na poziomie jednostkowym lub (subskonsolidowanym/ na poziomie jednostkowym oraz subskonsolidowanym)	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany
7	Rodzaj instrumentu (rodzaje określone zgodnie z systemem prawnym)	obligacje podporządkowane	obligacje podporządkowane	obligacje podporządkowane	obligacje podporządkowane	obligacje podporządkowane
8	Kwota uznana w kapitale regulacyjnym (waluta w tys. PLN, według stanu na ostatni dzień sprawozdawczy)	72 469	50 767	85 200	46 116	41 875
9	Wartość nominalna instrumentu	80 000	100 000	85 200	46 116	41 875
9a	Cena emisyjna	1 000,00 zł	1 000,00 zł	100,00 zł	100,00 zł	100,00 zł
9b	Cena wykupu					
10	Klasyfikacja księgowa	Zobowiązanie - koszt zamortyzowany	Zobowiązanie - koszt zamortyzowany	Zobowiązanie - koszt zamortyzowany	Zobowiązanie - koszt zamortyzowany	Zobowiązanie - koszt zamortyzowany
11	Pierwotna data emisji	2010-07-12	2011-07-15	2012-11-29	2015-02-20	2015-09-21
12	Wieczyste czy terminowe	terminowe	terminowe	terminowe	terminowe	terminowe
13	Pierwotny termin zapadalności	2020-07-12	2018-07-15	2022-11-29	2022-02-20	2025-09-21
14	Opcja wykupu na żądanie emitenta podlegająca wcześniejszemu zatwierdzeniu przez organy nadzoru	tak	nie	tak	tak	tak
15	Termin wykupu opcjonalnego, termin wykupu warunkowego oraz kwota wykupu	2015-07-12 80 000 tys. zł	nie dotyczy	2017-11-29 85 200 tys. zł	2020-02-20 46 116 tys. zł	2020-09-21 41 875 tys. zł
16	Kolejne terminy wykupu, jeśli dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy

Lp.	Cechy instrumentów kapitałowych	Obligacje BPS0720	Obligacje BPS0718	Obligacje BPS1122	Obligacje BPS0222	Obligacje BPS0925
Kupony / dywidendy						
17	Stała lub zmienna dywidenda / stały lub zmienny kupon	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna
18	Kupon odsetkowy oraz dowolny powiązany wskaźnik	WIBOR 6M + 350 pb. do 2015.07.12 WIBOR 6 M + 550 pb. od 2015.07.13 do 2020.07.12	WIBOR 6M + marża	WIBOR 6M + 375 pb. do 2017.11.29 od 2017.11.30 do 2022.11.29 WIBOR 6 M + 375 pb + dodatki co 12 m-cy 30 pb.	WIBOR 6M + marża	WIBOR 6M + marża
19	Istnienie zapisanych praw do niewypłacania dywidendy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
20a	W pełni uznaniowe, częściowo uznaniowe czy obowiązkowe (po względem terminu)	obowiązkowe	obowiązkowe	obowiązkowe	obowiązkowe	obowiązkowe
20b	W pełni uznaniowe, częściowo uznaniowe czy obowiązkowe (po względem kwoty)	obowiązkowe	obowiązkowe	obowiązkowe	obowiązkowe	obowiązkowe
21	Istnienie opcji z oprocentowaniem rosnącym lub innej zachęty do wykupu	tak	nie	tak	nie	nie
22	Niekumulowane czy skumulowane	niekumulacyjny	niekumulacyjny	niekumulacyjny	niekumulacyjny	niekumulacyjny
23	Zamienne lub niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne
24	Jeśli zamienne, zdarzenie lub zdarzenia wywołujące wymianę	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
25	Jeśli zamienne, w pełni czy częściowo	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
26	Jeśli zamienne, wskaźnik konwersji	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
27	Jeśli zamienne, zmiana obowiązkowa czy opcjonalna	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
28	Jeżeli zamienne, należy określić rodzaj instr., na który można dokonać zamiany	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
29	Jeżeli zamienne, należy określić emitenta instrumentu, na który dokonuje się zamiany	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
30	Odpisy obniżające wartość	nie	nie	nie	nie	nie
31	W przypadku odpisu obniżającego wartość, zdarzenie lub zdarzenia wywołujące odpis obniżający wartość	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
32	W przypadku odpisu obniżającego wartość, w pełni czy częściowo	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
33	W przyp. odpisu obniżającego wartość, trwale czy tymczasowo	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy

Lp.	Cechy instrumentów kapitałowych	Obligacje BPS0720	Obligacje BPS0718	Obligacje BPS1122	Obligacje BPS0222	Obligacje BPS0925
34	W przypadku tymczasowego odpisu obniżającego wartość, opis mechanizmu odpisu obniżającego wartość	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
35	Pozycja w hierarchii podporządkow. w przyp. likwidacji (należy określić rodzaj instrumentu bezpośrednio uprzywilejow., w odniesieniu do danego instrumentu)	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
36	Niezgodne cechy przejściowe	nie	nie	tak*	nie	nie
37	Jeśli tak, należy określić niezgodne cechy	wzrost oprocentowania	nie dotyczy	wzrost oprocentowania	nie dotyczy	nie dotyczy

* W związku z zastrzeżeniami zgłaszanymi przez Komisję Nadzoru Finansowego w sprawie zgodności obligacji serii BPS1122 z przepisami regulacyjnymi, Bank w dniu 5.02.2016 r. zwrócił się do Europejskiego Nadzoru Bankowego z pytaniem dotyczącym spełniania przez te instrumenty warunków określonych w art. 63 lit. h) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. Do czasu otrzymania stanowiska ENB, obligacje podporządkowane serii BPS1122 zaliczane są przez Bank do kapitałów Tier II w pełnej wysokości.

Informacje na temat charakteru i kwot poszczególnych pozycji funduszy własnych, według załącznika VI do Rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 1423/2013 z dnia 20 grudnia 2013 r. zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 27. Fundusze własne Grupy Kapitałowej w okresie przejściowym na dzień 31 grudnia 2015 r. (w tys. zł)

Lp.	Pozycja	Kwota w dniu ujawnienia	Odniesienie do Rozporządzenia CRR	Kwoty ujęte przed przyjęciem Rozporządzenia CRR lub kwota rezydualna określona w Rozporządzeniu CRR
1	Instrumenty kapitałowe i powiązane azio emisyjne	486 834	art. 26 ust. 1, art. 27, 28, 29, wykaz EUNB o którym mowa w art. 26 ust. 3	486 834
2	Zyski zatrzymane	-22 051	art. 26 ust. 1 lit. c)	-22 051
3	Skumulowane inne całkowite dochody (i pozostałe kapitały rezerwowe, z uwzględnieniem nierealizowanych zysków i strat zgodnie z mającymi zastosowanie standardami rachunkowości)	155 992	art. 26 ust. 1	155 992
3a	Fundusze ogólne ryzyka bankowego	24 500	art. 26 ust. 1 lit. f)	24 500
4	Kwota kwalifikujących się pozycji, o których mowa w art. 484 ust. 3 i powiązane azio emisyjne przeznaczone do wycofania z kapitału podstawowego Tier I	16 368	art. 486 ust. 2	0
5	Udziały mniejszości (kwota dopuszczona w skonsolidowanym kapitale podstawowym Tier I)	0	art. 84, 479, 480	0
5a	Niezależnie zweryfikowane zyski z bieżącego okresu po odliczeniu wszelkich możliwości do przewidzenia obciążeń lub dywidend	0	art. 26 ust. 2	0
6	Kapitał podstawowy Tier I przed korektami regulacyjnymi	661 643	Suma wierszy 1-5a	645 275

Lp.	Pozycja	Kwota w dniu ujawnienia	Odniesienie do Rozporządzenia CRR	Kwoty ujęte przed przyjęciem Rozporządzenia CRR lub kwota rezydualna określona w Rozporządzeniu CRR
7	Dodatkowe korekty wartości (kwota ujemna)	-2 909	art. 34, 105	-2 909
8	Wartości niematerialne i prawne (po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego) (kwota ujemna)	-76 249	art. 36 ust. 1 lit. b), art. 37 i art. 472 ust. 4	-76 249
10	Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oparte na przyszłej rentowności z wyłączeniem aktywów wynikających z różnic przejściowych (po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego w przypadku spełnienia warunków określonych w art. 38 ust. 3) (kwota ujemna)	0	art. 36 ust. 1 lit. c), art. 38, art. 472 ust. 5	0
11	Kapitały rezerwowe odzwierciedlające wartość godziwą związane z zyskami lub stratami z tytułu instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	0	art. 33 ust. 1 lit. a)	0
12	Kwoty ujemne będące wynikiem obliczeń kwot oczekiwanej straty	0	art. 36 ust. 1 lit. d), art. 40, 159, art. 472 ust. 6	0
13	Każdy wzrost kapitału własnego z tytułu aktywów sekurytyzowanych (kwota ujemna)	0	art. 32 ust. 1	0
14	Zyski lub stary z tytułu zobowiązań, wycenione według wartości godziwej, które wynikają ze zmian zdolności kredytowej instytucji	0	art. 33 lit. b)	0
15	Aktywa funduszu emerytalnego ze zdefiniowanymi świadczeniami (kwota ujemna)	0	art. 36 ust. 1 lit. e), art. 41, art. 472 ust. 7	0
16	Posiadane przez instytucję bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe w instrumentach własnych w kapitale podstawowym Tier I (kwota ujemna)	-2 133	art. 36 ust. 1 lit. f), art. 42, art. 472 ust. 8	-2 133
17	Udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli podmioty te mają z instytucją krzyżowe powiązania kapitałowe mające na celu sztuczne zawyżanie funduszy własnych instytucji (kwota ujemna)	-3 916	art. 36 ust. 1 lit. g), art. 44, art. 472 ust. 9	-3 916
18	Posiadane przez instytucję bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota przekraczająca próg 10 % oraz po odliczeniu kwalifikowalnych pozycji krótkich) (kwota ujemna)	0	art. 36 ust. 1 lit. h), art. 43, 45, 46, art. 49 ust. 2 i 3, art. 79, art. 472 ust. 10	0
19	Posiadane przez instytucję bezpośrednie, pośrednie i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota przekraczająca próg 10 % oraz po odliczeniu kwalifikowalnych pozycji krótkich) (kwota ujemna)	0	art. 36 ust. 1 lit. i), art. 43, 45, 47, art. 48 ust. 1 lit. b), art. 49 ust. 1-3, art. 79, 470, art. 472 ust. 11	0
20a	Kwota ekspozycji następujących pozycji kwalifikujących się do wagi ryzyka równej 1 250 %, jeżeli instytucja decyduje się na wariant odliczenia	0	art. 36 ust. 1 lit. k)	0

Lp.	Pozycja	Kwota w dniu ujawnienia	Odniesienie do Rozporządzenia CRR	Kwoty ujęte przed przyjęciem Rozporządzenia CRR lub kwota rezydualna określona w Rozporządzeniu CRR
20b	w tym: znaczne pakiety akcji poza sektorem finansowym (kwota ujemna)	0	art. 36 ust. 1 lit. k) ppkt (i), art. 89-91	0
20c	w tym: pozycje sekurytyzacyjne (kwota ujemna)	0	art. 36 ust. 1 lit. k) ppkt (ii), art. 243 ust. 1 lit. b), art. 244 ust. 1 lit. b), art. 258	0
20d	w tym: dostawy instrumentów z późniejszym terminem rozliczenia (kwota ujemna)	0	art. 36 ust. 1 lit. k) ppkt (iii), art. 379 ust. 3	0
21	Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynikające z różnic przejściowych (kwota przekraczająca próg 10 %, po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego w przypadku spełnienia warunków określonych w art. 38 ust. 3) (kwota ujemna)	-4 244	art. 36 ust. 1 lit. c), art. 38, art. 48 ust. 1 lit. a), art. 470, art. 472 ust. 5	-12 246
22	Kwota przekraczająca próg 15% (kwota ujemna)	0	art. 48 ust. 1	0
23	w tym: posiadane przez instytucję bezpośrednie i pośrednie instrumenty w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja dokonała znacznej inwestycji w te podmioty	0	art. 36 ust. 1 lit. i), art. 48 ust. 1 lit. b), art. 470, art. 472 ust. 11	0
25	w tym: aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynikające z różnic przejściowych	0	art. 36 ust. 1 lit. c), art. 38, art. 48 ust. 1 lit. a), art. 470, art. 472 ust. 5	0
25a	Straty za bieżący rok obrotowy (kwota ujemna)	-35 699	art. 36 ust. 1 lit. a), art. 472 ust. 3	-35 699
25b	Możliwe do przewidzenia obciążenia podatkowe związane z pozycjami kapitału podstawowego Tier I (kwota ujemna)	0	art. 36 ust. 1 lit. l)	0
26	Korekty regulacyjne stosowane w odniesieniu do kapitału podstawowego Tier I pod względem kwot ujętych przed przyjęciem CRR	0		0
26a	Korekty regulacyjne dotyczące niezrealizowanych zysków i strat zgodnie z art. 467 i 468	-82 541		0
	w tym: filtr dla niezrealizowanej straty	0	art. 467	0
	w tym: 100 % filtr dla niezrealizowanego zysku	-82 541	art. 468	0
26b	Kwota, którą należy odjąć od lub dodać do kwoty kapitału podstawowego Tier I w odniesieniu do dodatkowych filtrów i odliczeń wymaganych przed przyjęciem CRR	0	art. 481	0
27	Kwalifikowalne odliczenia od pozycji w kapitale dodatkowym Tier I, które przekraczają wartość kapitału dodatkowego Tier I instytucji (kwota ujemna)	0	art. 36 ust. 1 lit. j)	0
28	Całkowite korekty regulacyjne w kapitale podstawowym Tier I	-207 691		-133 152
29	Kapitał podstawowy Tier I	453 952		512 122
44	Kapitał dodatkowy Tier I	0		0
45	Kapitał Tier 1 (kapitał Tier 1 = kapitał podstawowy Tier I + kapitał dodatkowy Tier I)	453 952		512 122

Lp.	Pozycja	Kwota w dniu ujawnienia	Odniesienie do Rozporządzenia CRR	Kwoty ujęte przed przyjęciem Rozporządzenia CRR lub kwota rezydualna określona w Rozporządzeniu CRR
46	Instrumenty kapitałowe i powiązane azio emisyjne	303 440	art. 62, 63	319 808
47	Kwota kwalifikujących się pozycji, o których mowa w art. 484 ust. 5, i powiązane azio emisyjne przeznaczone do wycofania z kapitału Tier II	0	art. 486 ust. 4	0
48	Kwalifikujące się instrumenty funduszy własnych uwzględnione w skonsolidowanym kapitale Tier II (w tym udziały mniejszości i instrumenty dodatkowe w kapitale Tier I nieuwzględnione w wierszach 5 lub 34) wyemitowane przez jednostki zależne i będące w posiadaniu stron trzecich	0	art. 87, 88, 480	0
49	w tym: przeznaczone do wycofania instrumenty wyemitowane przez jednostki zależne	0	art. 486 ust. 4	0
50	Korekty z tytułu ryzyka kredytowego	0	art. 62 lit. c) i d)	0
51	Kapitał Tier II przed korektami regulacyjnymi	303 440		319 808
52	Posiadane przez instytucję bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe w instrumentach własnych w kapitale Tier II i pożyczki podporządkowane (kwota ujemna)	0	art. 63 lit. b) pkt (i), art. 66 lit. a), art. 67, art. 477 ust. 2	0
53	Udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale Tier II i pożyczki podporządkowane podmiotów sektora finansowego, jeżeli podmioty te mają z instytucją krzyżowe powiązania kapitałowe mające na celu sztuczne zawyżanie funduszy własnych instytucji (kwota ujemna)	0	art. 66 lit b), art. 68 i art. 477 ust. 3	0
54	Bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale Tier II oraz pożyczki podporządkowane podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota przekraczająca próg 10 % oraz po odliczeniu kwalifikowalnych pozycji krótkich) (kwota ujemna)	0	art. 66 lit. c), art. 69, 70, 79, art. 477 ust. 4	0
54a	w tym: nowe udziały kapitałowe niebędące przedmiotem uzgodnień dotyczących okresu przejściowego	0		0
54b	w tym udziały kapitałowe istniejące przed dniem 1 stycznia 2013 r. i będące przedmiotem uzgodnień dotyczących okresu przejściowego	0		0
55	Posiadane przez instytucję bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale Tier II i pożyczki podporządkowane podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (po odliczeniu kwalifikowalnych pozycji krótkich) (kwota ujemna)	0	art. 66 lit d), art. 69, 79, art. 477 ust. 4	0
56	Korekty regulacyjne stosowane w odniesieniu do kapitału Tier II pod względem kwot ujętych przed przyjęciem CRR oraz kwot ujętych w okresie przejściowym, przeznaczonych do wycofania zgodnie z rozporządzeniem (UE) 575/2013 (tj. kwoty rezydualne określone w CRR)	0		0
56a	Kwoty rezydualne odliczane od kapitału Tier II w odniesieniu do odliczeń od kapitału podstawowego Tier I w okresie przejściowym zgodnie z art. 472 rozporządzenia (UE) 575/2013	0	art. 472, art. 472 ust. 3 lit a), art. 472 ust. 4, art. 472 ust. 6, art. 472 ust. 8 lit a), art. 472 ust. 9, art. 472 ust. 10 lit a), art. 472 ust. 11 lit a)	0

Lp.	Pozycja	Kwota w dniu ujawnienia	Odniesienie do Rozporządzenia CRR	Kwoty ujęte przed przyjęciem Rozporządzenia CRR lub kwota rezydualna określona w Rozporządzeniu CRR
	W tym pozycje, które należy wyszczególnić, np. istotne straty netto w bieżącym okresie, wartości niematerialne i prawne, brak rezerw na pokrycie oczekiwanych strat itd.	0		0
56b	Kwoty rezydualne odliczane od kapitału dodatkowego Tier II w odniesieniu do odliczeń od kapitału podstawowego Tier II w okresie przejściowym zgodnie z art. 475 rozporządzenia (UE) 575/2013	0	art. 475, art. 475 ust. 2 lit a), art. 475 ust. 3, art. 475 ust. 4 lit a)	0
	W tym pozycje, które należy wyszczególnić, np. krzyżowe powiązania kapitałowe w instrumentach w kapitale Tier I, bezpośrednie udziały kapitałowe w nieistotnych inwestycjach dokonywanych w kapitał innych podmiotów sektora finansowego itd.	0		0
56c	Kwota, którą należy odjąć od lub dodać do kwoty kapitału dodatkowego Tier II w odniesieniu do dodatkowych filtrów i odliczeń wymaganych przed przyjęciem CRR	0	art. 467, 468, 481	0
57	Całkowite korekty regulacyjne w kapitale Tier II	0		0
58	Kapitał Tier II	303 440		319 808
59	Łączny kapitał (łączny kapitał = kapitał Tier I + kapitał Tier II)	757 392		831 931
59a	Aktywa ważone ryzykiem pod względem kwot ujętych przed przyjęciem CRR oraz kwot ujętych w okresie przejściowym, przeznaczonych do wycofania zgodnie z rozporządzeniem (UE) 575/2013 (tj. kwoty rezydualne określone w CRR)	0		0
60	Aktywa ważone ryzykiem razem	8 686 242		8 686 242
61	Kapitał podstawowy Tier I (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	5,2%	art. 92 ust. 2 lit. a), art. 465	5,9%
62	Kapitał Tier I (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	5,2%	art. 92 ust. 2 lit b), art. 465	5,9%
63	Łączny kapitał (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	8,7%	art. 92 ust. 2 lit c)	9,6%
64	Wymóg bufora dla poszczególnych instytucji (wymóg dotyczący kapitału podstawowego Tier I zgodnie z art. 92 ust. 1 lit. a) powiększony o wymogi utrzymywania bufora zabezpieczającego i antycyklicznego, jak również bufor ryzyka systemowego oraz bufor instytucji o znaczeniu systemowym (bufor globalnych instytucji o znaczeniu systemowym lub bufor innych instytucji o znaczeniu systemowym) wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	0	dyrektywa w sprawie wymogów kapitałowych art. 128, 129, 130	0
68	Kapitał podstawowy Tier I dostępny w celu pokrycia buforów (wyrażony jako odsetek łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko)	0	dyrektywa w sprawie wymogów kapitałowych, art. 128	0
72	Bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota poniżej progu 10 % oraz po odliczeniu kwalifikowanych pozycji krótkich)	45 019	art. 36 ust. 1 lit. h), art. 45, 46, art. 472 ust. 10, art. 56 lit c), art. 59, 60, art. 475 ust. 4, art. 66 lit c), art. 69, 70, art. 477 ust. 4	45 019

Lp.	Pozycja	Kwota w dniu ujawnienia	Odniesienie do Rozporządzenia CRR	Kwoty ujęte przed przyjęciem Rozporządzenia CRR lub kwota rezydualna określona w Rozporządzeniu CRR
73	Posiadane przez instytucję bezpośrednio i pośrednio udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota poniżej progu 10 % oraz po odliczeniu kwalifikowalnych pozycji krótkich)	0	art. 36 ust. 1 lit. i), art. 45, 48, 470, art. 472 ust. 11	0
75	Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynikające z różnic przejściowych (kwota poniżej progu 10 %, po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego w przypadku spełnienia warunków określonych w art. 38 ust. 3)	64 683	art. 36 ust. 1 lit. c), art. 38, 48, 470, art. 472 ust. 5	64 683
76	Korekty z tytułu ryzyka kredytowego uwzględnione w kapitale Tier II w odniesieniu do ekspozycji objętych metodą standardową (przed zastosowaniem pułapu)	0	art. 62	0
80	Bieżący pułap w odniesieniu do instrumentów w kapitale podstawowym Tier I będących przedmiotem ustaleń dotyczących wycofania	0	art. 484 ust. 3, art. 486 ust. 2 i 5	0
81	Kwota wyłączona z kapitału podstawowego Tier I ze względu na pułap (nadwyżka ponad pułap po upływie terminów wykupu i zapadalności)	0	art. 484 ust. 3, art. 486 ust. 2 i 5	0
82	Bieżący pułap w odniesieniu do instrumentów dodatkowych w kapitale Tier I będących przedmiotem ustaleń dotyczących wycofania	0	art. 484 ust. 4, art. 486 ust. 3 i 5	0
83	Kwota wyłączona z kapitału dodatkowego Tier I ze względu na pułap (nadwyżka ponad pułap po upływie terminów wykupu i zapadalności)	0	art. 484 ust. 4, art. 486 ust. 3 i 5	0
84	Bieżący pułap w odniesieniu do instrumentów w kapitale Tier II będących przedmiotem ustaleń dotyczących wycofania	0	art. 484 ust. 5, art. 486 ust. 4 i 5	0
85	Kwota wyłączona z kapitału Tier II ze względu na pułap (nadwyżka ponad pułap po upływie terminów wykupu i zapadalności)	0	art. 484 ust. 5, art. 486 ust. 4 i 5	0

6. Adekwatność kapitałowa

6.1. Regulacyjne wymogi kapitałowe - kwota ekspozycji na ryzyko

Na dzień 31 grudnia 2015 r. skala działalności handlowej Banku i Grupy była znacząca, dlatego też wyliczane były następujące wymogi kapitałowe:

- 1) ryzyko kredytowe – w tym ryzyko kredytowe instrumentów z księgi bankowej oraz ryzyko kredytowe kontrahenta;
- 2) ryzyko rynkowe – w tym ryzyko cen instrumentów kapitałowych portfela handlowego oraz ryzyko ogólne stóp procentowych;
- 3) ryzyko operacyjne.

W zakresie ryzyka kredytowego na potrzeby sprawozdawcze Grupa Kapitałowa stosuje metodę standardową (SA), obejmującą wykorzystanie parametrów regulacyjnych wskazanych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych.

Tabela 28. Kwota ekspozycji i wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego i ryzyka kredytowego kontrahenta według klas ekspozycji według stanu na 31.12.2015 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Kwota ekspozycji	Wymóg kapitałowy
Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	135 185	10 815
Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	112 783	9 023
Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	258	21
Ekspozycje wobec wielostronnych banków rozwoju	0	0
Ekspozycje wobec organizacji międzynarodowych	0	0
Ekspozycje wobec instytucji	439 748	35 180
Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	2 671 273	213 702
Ekspozycje detaliczne	1 147 140	91 771
Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	635 303	50 824
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	1 834 701	146 776
Ekspozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	0	0
Ekspozycje w postaci obligacji zabezpieczonych	0	0
Pozycje stanowiące pozycje sekurytyzacyjne	0	0
Ekspozycje wobec instytucji i przedsiębiorstw posiadających krótkoterminową ocenę kredytową	0	0
Ekspozycje w postaci jednostek uczestnictwa lub udziałów w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	112 613	9 009
Ekspozycje kapitałowe	117 006	9 360
Inne pozycje	568 135	45 451
Razem	7 774 145	621 932

Tabela 29. Ekspozycje podlegające ryzyku kredytowemu według rodzaju ekspozycji według stanu na 31.12.2015 r. (w tys. zł)

Rodzaj ekspozycji	Całkowita ekspozycja netto po odliczeniu korekt wartości i rezerw	Kwota ekspozycji ważonej ryzykiem	Wymóg kapitałowy
Ekspozycje bilansowe podlegające ryzyku kredytowemu	17 650 294	7 678 450	614 276
Ekspozycje pozabilansowe podlegające ryzyku kredytowemu	1 421 294	95 695	7 656
RAZEM	19 071 588	7 774 145	621 932

Tabela 30. Kalkulacja wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego i ryzyka kredytowego kontrahenta według wagi ryzyka kontrahenta (w tys. zł)

Waga ryzyka	Pierwotna wartość ekspozycji	Ekspozycja ważona ryzykiem	Wymóg kapitałowy
0%	8 181 508	0	0
20%	1 322 781	254 364	20 349
35%	394 443	131 834	10 547
50%	1 369 109	309 475	24 758
75%	2 301 137	1 362 676	109 014
100%	5 292 977	4 322 936	345 835
150%	857 327	1 257 675	100 614
250%	54 074	135 185	10 815
RAZEM	19 773 356	7 774 145	621 932

W obszarze ryzyka rynkowego oraz ryzyka z tytułu korekty wyceny kredytowej Grupa Kapitałowa wykorzystuje metody standardowe w zgodzie z wymogami regulacyjnymi określonymi w Rozporządzeniu.

Tabela 31. Kwota ekspozycji i wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka rynkowego według stanu na 31.12.2015 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Kwota ekspozycji	Wymóg kapitałowy
Ryzyko pozycji	26 244	2 099
Ryzyko związanego z korektą wyceny kredytowej	1 249	100
Ryzyko dużych ekspozycji, przekraczających limity nadzorcze	0	0
Ryzyko walutowego	0	0
Ryzyko szczególne ryzyka stopy procentowej związanego z pozycjami sekurytyzacyjnymi	0	0
Ryzyko rozliczenia	0	0
RAZEM	27 493	2 199

W zakresie ryzyka operacyjnego wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego liczony jest metodą podstawowego wskaźnika BIA (Basic Indicator Approach), zgodnie z wytycznymi zawartymi w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26.06.2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych.

Kwota ekspozycji na ryzyko operacyjne wyliczona na rok 2015 dla Grupy wyniosła 884 604 tys. zł, natomiast wymóg kapitałowy ukształtował się na poziomie 70 768 tys. zł.

Tabela 32. Kwota ekspozycji na ryzyko i wymóg kapitałowy według stanu na 31.12.2015 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Łączna kwota ekspozycji	Wymóg kapitałowy
Ryzyko kredytowe	7 774 145	621 932
Ryzyko rynkowe oraz CVA	27 493	2 199
Ryzyko operacyjne	884 604	70 768
RAZEM	8 686 242	694 899

Na dzień 31 grudnia 2015 roku Grupa Kapitałowa utrzymywała fundusze własne na poziomie 757 392 tys. zł. Łączny współczynnik kapitałowy Grupy Kapitałowej wyniósł 8,7 %, a współczynniki kapitału podstawowego Tier I oraz kapitału Tier I ukształtowały się na poziomie 5,2 %. Grupa Kapitałowa nie spełniła wymogów w zakresie funduszy własnych określonych w art. 92 ust. 1 lit. b Rozporządzenia 575/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, tj. wymogu określonego dla współczynnika kapitału Tier I na poziomie 6,0 %.

Tabela 33. Fundusze własne, łączna kwota ekspozycji na ryzyko (w tys. zł) oraz wskaźniki kapitałowe

Wyszczególnienie	31.12.2015
Fundusze własne	757 392
Łączna kwota ekspozycji na ryzyko	8 686 242
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	5,2%
Współczynnik kapitału Tier I	5,2%
Łączny współczynnik kapitałowy	8,7%

6.2. Kapitał wewnętrzny

Grupa Kapitałowa wyznacza kapitał wewnętrzny zgodnie z Uchwałą Nr 258/2011 KNF z dnia 4 października 2011 roku, w oparciu o wewnętrzną Instrukcję funkcjonowania procesu oceny adekwatności poziomu kapitału wewnętrznego (ICAAP). Kapitał wewnętrzny to szacowana kwota kapitału, niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Grupy Kapitałowej oraz wpływu zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka.

W procesie oceny istotności wpływu poszczególnych rodzajów ryzyka na działalność Grupy Kapitałowej oceniane są następujące rodzaje ryzyka: ryzyko kredytowe, ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej, ryzyko operacyjne, ryzyko koncentracji zaangażowań, ryzyko walutowe, ryzyko rynkowe instrumentów finansowych w księdze handlowej, ryzyko z tytułu korekty wyceny kredytowej, ryzyko płynności, ryzyko inwestycji kapitałowych, ryzyko cyklu gospodarczego, ryzyko kapitałowe, ryzyko strategiczne, ryzyko utraty reputacji, ryzyko modeli, ryzyko transferowe, ryzyko kraju, ryzyko rezydualne, ryzyko prawne, ryzyko braku zgodności oraz ryzyko nadmiernej dźwigni.

Dla ryzyk ocenionych jako istotne wyznaczony zostaje kapitał wewnętrzny. Wielkość kapitału wewnętrznego Grupy Kapitałowej obliczana jest jako suma wszystkich skwantyfikowanych w jednostkach pieniężnych rodzajów ryzyka.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku kapitał wewnętrzny alokowany został na następujące rodzaje ryzyka: kredytowe, operacyjne, rynkowe, stopy procentowej w księdze bankowej, płynności, kapitałowe oraz modeli. Łączna kwota kapitału wewnętrznego oszacowana została na poziomie 755 470 tys. zł, a relacja kapitału wewnętrznego do funduszy własnych wyniosła 99,75 %. Grupa Kapitałowa spełniła wymóg w zakresie funduszy własnych określonych w art. 128 ust. 1 pkt 2 Ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 roku (z późn. zm.).

7. Wskaźnik dźwigni finansowej

Zgodnie z art. 429 ust. 2 Rozporządzenia CRR Grupa oblicza wskaźnik dźwigni jako relację kapitału Tier I do całkowitej kwoty ekspozycji z tytułu aktywów, zobowiązań pozabilansowych oraz zobowiązań warunkowych dotyczących płatności lub dostawy lub dostarczenia zabezpieczenia, z uwzględnieniem zobowiązań z tytułu otrzymanych

środków finansowych, zaciągniętych zobowiązań, umów dotyczących instrumentów pochodnych lub umów z udzielonym przyrzeczeniem odkupu, lecz z wyjątkiem zobowiązań, które można wyegzekwować wyłącznie w przypadku likwidacji Banku.

Całkowita kwota ekspozycji wyliczona zgodnie z art. 429 Rozporządzenia obejmuje w szczególności następujące elementy:

- 1) transakcje finansowania papierów wartościowych;
- 2) instrumenty pochodne;
- 3) niewykorzystane zobowiązania kredytowe, które można w każdym momencie bezwarunkowo anulować bez uprzedzenia;
- 4) pozycje pozabilansowe związane z finansowaniem handlu o średnim/niskim ryzyku;
- 5) pozycje pozabilansowe o średnim ryzyku związane z finansowaniem handlu i pozycje pozabilansowe związane z oficjalnie wspieranym finansowaniem eksportu;
- 6) inne pozycje pozabilansowe;
- 7) pozostałe aktywa.

Tabela 34. Podział miary ekspozycji całkowitej stosowanej w Grupie do obliczania wskaźnika dźwigni (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2015
Ekspozycja	
Instrumenty pochodne: wartość rynkowa	6 144
Instrumenty pochodne: metoda wyceny narzutu według wartości rynkowej	2 696
Niewykorzystane zobowiązania kredytowe, które można w każdym momencie bezwarunkowo anulować bez wypowiedzenia	102 041
Inne pozycje pozabilansowe	402 625
Inne aktywa	18 352 062
Ekspozycje razem	18 865 568
Korekty kapitałowe i korekty regulacyjne	
Kapitał Tier I - w pełni wprowadzona definicja	512 122
Kapitał Tier I - definicja przejściowa	453 952
Wskaźnik dźwigni	
Wskaźnik dźwigni - przy zastosowaniu w pełni wprowadzonej definicji kapitału Tier I za miesiąc grudzień 2015 r.	2,71%
Wskaźnik dźwigni - przy zastosowaniu definicji przejściowej kapitału Tier I za miesiąc grudzień 2015 r.	2,41%

Na wielkość wskaźnika dźwigni w roku 2015 miały wpływ następujące czynniki:

- 1) obniżenie kwoty ekspozycji z tytułu innych aktywów (ekspozycji bilansowych Grupy);
- 2) wzrost kapitału Tier I w rezultacie wzmocnienia kapitałowego w formie emisji akcji oraz przeszacowania do wartości godziwej posiadanego przez Bank BPS S.A. udziału w Visa Europe.

Zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej

Ryzyko nadmiernej dźwigni wynika z podatności na zagrożenia z powodu dźwigni finansowej, które mogą wymagać podjęcia niezamierzonych działań korygujących plan finansowy, w tym awaryjnej sprzedaży aktywów mogącej przynieść straty lub spowodować konieczność korekty wyceny pozostałych aktywów. Do podstawowych zadań Banku, jako podmiotu dominującego w Grupie, jest zapewnienie odpowiedniego poziomu płynności całemu Zrzeszeniu Banku. Równocześnie, zgodnie z Umową Zrzeszenia, zrzeszone banki spółdzielcze mają obowiązek lokowania w Banku nadwyżek środków finansowych, które są lokowane przez Bank w bezpieczne, tj. nie generujące ryzyka kredytowego, papiery wartościowe. W efekcie, Bank pozbawiony jest możliwości swobodnego zarządzania istotną częścią swojej sumy bilansowej. Ze względu na uwarunkowany zewnętrznymi przepisami model biznesowy przyjęto, że Bank zarządza ryzykiem dźwigni nie uwzględniając aktywów oraz pozycji pozabilansowych, niezbędnych do zapewnienia odpowiedniego poziomu płynności Zrzeszenia.

8. Informacje dotyczące zasad zarządzania Bankiem

Liczba stanowisk dyrektorskich zajmowanych w Banku przez Członków Zarządu Banku

Członkowie Zarządu nie zajmują stanowisk dyrektorskich, w związku z pełnioną funkcją sprawują nadzór nad głównymi obszarami działalności Banku.

Polityka rekrutacji dotycząca wyboru Członków Zarządu Banku oraz rzeczywistego stanu ich wiedzy, umiejętności i wiedzy specjalistycznej

Zgodnie z przyjętą w 2014 roku „Procedurą dokonywania oceny odpowiedniości kandydatów na członków Zarządu Banku Polskiej Spółdzielczości S.A., a także oceny Zarządu Banku oraz jego członków w trakcie kadencji”, Rada Nadzorcza dokonuje ocen odpowiedniości poszczególnych kandydatów na członków Zarządu, członków Zarządu oraz oceny kolegalnej.

W ramach indywidualnej oceny kandydata/członka Zarządu, Rada Nadzorcza ocenia rzeczywiste jego kwalifikacje oraz reputację, natomiast w ramach oceny kolegalnej Zarządu Banku działającego jako organ, Rada ocenia ostrożne i stabilne zarządzanie Bankiem, a także reputację Banku, jako pochodną działań członków Zarządu Banku.

Za rok obrotowy 2015, Rada Nadzorcza pozytywnie oceniła odpowiedniość Zarządu Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. oraz jego członków w trakcie kadencji. Zarówno wykształcenie formalne, jak i przebieg ścieżki zawodowej potwierdziły wysokie kompetencje poszczególnych Członków Zarządu. Nie odnotowano także działań, które w jakikolwiek sposób mogłyby lub wpłynęły negatywnie na reputację Banku. W ocenie Rady Nadzorczej, Zarząd Banku jako organ kolegialny w 2015 roku zarządzał Bankiem w sposób ostrożny i stabilny.

Strategia w zakresie zróżnicowania w odniesieniu do wyboru Członków Zarządu Banku, jego celów i wszelkich odpowiednich zadań określonych w tej polityce oraz zakresu, w jakim te cele i zadania zostały zrealizowane

W zakresie strategii zróżnicowania w odniesieniu do wyboru członków Zarządu Banku, jego celów i wszelkich odpowiednich zadań określonych w tej polityce oraz zakresu w jakim te cele i zadania zostały zrealizowane mają zastosowanie Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych wydane przez Komisję Nadzoru Finansowego i przyjęte przez Zarząd Banku, Radę Nadzorczą oraz Zgromadzenie Akcjonariuszy.

Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych są zbiorem zasad określających relacje wewnętrzne i zewnętrzne instytucji nadzorowanych, w tym relacje z udziałowcami i klientami, ich organizację, funkcjonowanie nadzoru wewnętrznego oraz kluczowych systemów i funkcji wewnętrznych, a także organów statutowych i zasad ich współdziałania.

Zasady oraz procedury rekrutacyjne mające na celu pozyskiwanie do pracy kandydatów o odpowiednich kwalifikacjach obowiązują wszystkie stanowiska pracy w Banku. Na stanowiska członków Zarządu proces rekrutacyjny jest dodatkowo rozszerzany o zapisy Procedury dokonywania ocen odpowiedności kandydatów na członków Zarządu Banku Polskiej Spółdzielczości S.A., a także oceny Zarządu Banku oraz jego członków w trakcie kadencji. Na ocenę odpowiedności składa się ocena kwalifikacji i reputacji.

Dobór Członków Zarządu Banku dokonywany jest tak, aby zagwarantowany został odpowiedni udział osób, wykazujących się doświadczeniem i znajomością polskiego rynku finansowego, niezbędnymi w zarządzaniu Bankiem. Indywidualne kompetencje poszczególnych kandydatów/członków Zarządu Banku dopełniają się, umożliwiając zapewnienie odpowiedniego poziomu przygotowania merytorycznego do kolegialnego zarządzania Bankiem.

Komitet do spraw ryzyka

Bank nie spełnia żadnej z przesłanek wymienionych w art. 4 ust. 1 pkt 35) ppkt a) ustawy Prawo bankowe dot. banku istotnego, jak również nie został w myśl art. 4 ust. 1 pkt 35) ppkt b) uznany za bank istotny systemowo przez Komisję Nadzoru Finansowego, dlatego też stosownie do art. 9 c b ustawy Prawo bankowe nie jest zobowiązany do utworzenia komitetu ds. ryzyka. Z uwagi na powyższe w roku 2015 nie funkcjonował w Banku komitet ds. ryzyka, a zarządzanie ryzykiem w Banku, było nadzorowane przez Komitet Audytu Rady Nadzorczej.

Przepływ informacji na temat ryzyka

Przepływ informacji dotyczących ryzyka w Banku reguluje w szczególności Instrukcja funkcjonowania Systemu Informacji Kierownictwa (SIK), która określa zasady raportowania, obieg informacji zarządczej, procedurę opracowywania raportów i sposób ich przekazywania adresatom, którymi są w szczególności: Zarząd, Rada Nadzorcza, Komitet Audytu Rady Nadzorczej, Rada Zrzeszenia oraz Komitety: Ryzyka Operacyjnego oraz Zarządzania Aktywami i Pasywami. Odbiorcami raportów są również właściwe komórki merytoryczne.

Opracowywane w Banku raporty obejmują wszystkie obszary działalności Banku. Ich zakres i częstotliwość są adekwatne do rozmiarów prowadzonej działalności i występującego ryzyka. Umożliwia to identyfikowanie, mierzenie, monitorowanie i kontrolowanie wszystkich rodzajów ryzyka w Banku.

Aktualnie na potrzeby SIK w Banku opracowywanych jest 95 raportów, z czego znaczną część stanowią raporty dotyczące wprost zagadnień związanych z ryzykiem kredytowym, finansowym, operacyjnym, jak również z ryzykiem braku zgodności. Wszystkie raporty z zakresu ryzyka prezentowane są na posiedzeniach Zarządu Banku przez kierowników komórek opracowujących. Częstotliwość przekazywania raportów jest zróżnicowana w zależności od przepisów zewnętrznych, rekomendacji nadzorczych oraz bieżących potrzeb Banku. Zarząd Banku otrzymuje raporty miesięczne, kwartalne, półroczne lub roczne. W sytuacjach nadzwyczajnych związanych z ryzykiem w Banku, komórki organizacyjne opracowują i przedkładają Zarządowi raporty i informacje bieżące. Opracowania mają charakter syntetyczny, zawierają najistotniejsze informacje służące podejmowaniu decyzji przez Zarząd Banku. Raporty dotyczące ryzyka poddawane są, tak jak wszystkie inne raporty SIK, przeglądowi (co najmniej raz do roku) pod kątem zmian w przepisach, wydanych rekomendacji i zaleceń pokontrolnych KNF. W roku 2015 Instrukcja SIK podlegała przeglądowi dwukrotnie.

Zagadnienia związane z zarządzaniem ryzykiem w Banku są także przedmiotem obrad Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami, Komitetu Kredytowego Banku, jak również Komitetu Ryzyka Operacyjnego, w których uczestniczą wybrani Członkowie Zarządu, stosownie do zapisów regulaminów tych komitetów. Ponadto Zarząd, KZAIp i wybrani pracownicy Banku otrzymują również dzienną informację o wykorzystaniu limitów obowiązujących dla ryzyka finansowego, w szczególności obejmującą kształtowanie się miar płynności KNF, wskaźnika LCR oraz wewnętrznych limitów ograniczających ekspozycję na ryzyko płynności, stopy procentowej i walutowe.

9. Informacje dotyczące polityki i praktyk Banku w zakresie wynagrodzeń pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka

9.1. Informacje dotyczące procesu decyzyjnego stosowanego przy ustalaniu polityki zmiennych składników wynagrodzeń

Zasady ustalania zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze, stosowane przez Bank w 2015 roku, określone zostały w „Polityce zmiennych składników wynagrodzeń w Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.”. Powyższa Polityka przyjęta została uchwałą Rady Nadzorczej z dnia 30 grudnia 2014 roku.

W procesie ustalania jej zasad czynny udział brali członkowie Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej. W 2015 roku w Banku funkcjonował Komitet ds. Wynagrodzeń utworzony spośród członków Rady Nadzorczej w składzie: przewodniczącego i trzech członków Komitetu.

Do zadań Komitetu ds. Wynagrodzeń należy w szczególności:

- 1) monitorowanie wynagrodzenia zmiennego osób zajmujących stanowiska kierownicze;
- 2) wydawanie opinii na temat polityki zmiennych składników wynagrodzeń, w tym wysokości i składników wynagrodzeń, kierując się ostrożnym i stabilnym zarządzaniem ryzykiem, kapitałem i płynnością oraz szczególną dbałością o długoterminowe dobro Banku, interes akcjonariuszy, inwestorów i udziałowców Banku;
- 3) nadzorowanie polityki w zakresie obowiązującego w Banku systemu wynagrodzeń;
- 4) dokonywanie oceny kompetencji i reputacji kandydatów na Członków Zarządu, Członków Zarządu Banku i Zarządu Banku jako organu kolegialnego, zgodnie z obowiązującą w Banku procedurą odpowiedzialności.

W procesie ustalania Polityki Bank nie korzystał z pomocy konsultanta zewnętrznego.

W 2015 roku, Komitet ds. wynagrodzeń odbył dwa posiedzenia. Posiedzenia były protokołowane. W trakcie posiedzeń Komitet ds. wynagrodzeń, w szczególności:

- 1) wydał opinię w zakresie oceny efektów pracy oraz poziomu wypłaty premii za 2014 rok;
- 2) zarekomendował Radzie Nadzorczej Banku cele na 2015 rok dla Członków Zarządu Banku;
- 3) wydał opinię w sprawie oceny odpowiedzialności Zarządu Banku oraz jego członków w trakcie obecnej kadencji.

9.2. Powiązanie wynagrodzeń z wynikami

Wynagrodzenie całkowite osób zajmujących stanowiska kierownicze składa się z:

- 1) wynagrodzenia stałego (wynagrodzenie zasadnicze);
- 2) wynagrodzenia zmiennego, zależnego od wyników.

Wynagrodzenie stałe stanowi na tyle dużą część łącznego wynagrodzenia, aby umożliwiało prowadzenie elastycznej polityki zmiennych składników wynagrodzenia, w tym obniżanie lub nie przyznawanie w ogóle zmiennych składników wynagrodzenia.

9.3. Informacje na temat cech charakterystycznych systemu wynagrodzeń

W zakresie ustalania systemu wynagrodzeń w odniesieniu do pracowników Banku, w tym członków Zarządu, mają zastosowanie Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych wydane przez Komisję Nadzoru Finansowego i przyjęte przez Zarząd Banku i Radę Nadzorczą i odzwierciedlone w zapisach „Polityki wynagrodzeń Banku

Polskiej Spółdzielczości S.A.". Celem polityki wynagradzania Banku jest adekwatne wynagradzanie pracowników, w tym członków Zarządu, za wykonaną pracę oraz motywowanie ich do osiągnięcia wysokich wyników oraz realizacji celów strategicznych Banku.

Polityka wynagrodzeń Banku realizowana jest z uwzględnieniem wielkości, ryzyk związanych z działalnością wewnętrzną, a także zakresu i stopnia złożoności działalności prowadzonej przez Bank Polskiej Spółdzielczości S.A.

System wynagrodzeń służy zapewnieniu stabilnego rozwoju Banku i ma na celu przyciągnięcie i utrzymanie najlepszych pracowników, w tym członków Zarządu oraz zabezpieczenie interesów akcjonariuszy i właścicieli poprzez określanie wynagrodzeń osób, których wpływ na ryzyko Banku jest istotny, w tym członków Zarządu w taki sposób, aby wynagrodzenie nie stanowiło zachęty do podejmowania ryzyka wykraczającego poza zaakceptowaną przez Radę Nadzorczą skłonność do ryzyka Banku.

Na system wynagrodzeń w Banku składają się wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia zmienne i benefity pozapłacowe. Rekomendacje dotyczące elementów składowych systemu wynagradzania członków Zarządu przedstawia Radzie Nadzorczej Komitet ds. wynagrodzeń.

Podstawę kształtowania polityki wynagrodzeń Banku stanowi wynagrodzenie zasadnicze. Różnicowanie wynagrodzenia zasadniczego pracowników Banku, z wyłączeniem członków Zarządu, realizowane jest w oparciu o wartościowanie stanowisk pracy.

Podstawą ustalenia wysokości wynagrodzenia zmiennego jest ocena efektów pracy danej osoby zajmującej stanowisko kierownicze w Banku i danej jednostki organizacyjnej z uwzględnieniem wyników całego Banku.

Szczegółowe cele wyznaczane osobom zajmującym stanowiska kierownicze stanowią wypadkową głównych celów finansowych Banku i uwzględniają zakres odpowiedzialności na danym stanowisku.

Ocena efektów pracy dokonywana jest zgodnie z zatwierdzonymi przez Radę Nadzorczą Banku „Szczegółowymi zasadami oceny efektów pracy osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. w ramach Polityki zmiennych składników wynagrodzeń w Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.". Przy ocenie indywidualnych efektów pracy bierze się pod uwagę kryteria finansowe i niefinansowe.

Przyjęte kryteria oceny efektów pracy członków Zarządu Banku to: zysk brutto, stopa zwrotu z kapitału własnego, poziom wskaźnika C/I, stopień realizacji przyjętej Strategii Banku i planu finansowego oraz zaangażowanie w realizację powierzonych zadań.

Wyniki Banku przyjmowane w celu określenia zmiennych składników wynagrodzenia, uwzględniają koszt ryzyka Banku, koszt kapitału i ryzyka płynności w perspektywie długoterminowej.

Ocena wyników odbywa się za okresy trzyletnie, tak aby wysokość wynagrodzenia zależnego od wyników uwzględniała cykl koniunkturalny Banku i ryzyko związane z prowadzoną działalnością gospodarczą.

Wynagrodzenie zmienne może być przyznawane i wypłacane na następujących zasadach:

- 1) 55 % (lub 40 % w przypadku, gdy całkowite wynagrodzenie zmienne przekracza 600 000 zł) wynagrodzenia zmiennego jest przyznawane i wypłacane w gotówce, niezwłocznie po jego przyznaniu pracownikowi zajmującemu stanowisko kierownicze w Banku;

- 2) 45 % (lub 60 % w przypadku, gdy całkowite wynagrodzenie zmienne przekracza 600 000 zł) wynagrodzenia zmiennego jest przyznawane w gotówce i wypłacane z odroczeniem.

Zmienne wynagrodzenie ulega odroczeniu na okres 3 lat. Corocznie, w przypadku pozytywnej oceny efektów pracy, następuje uruchomienie 1/3 odroczonej części wynagrodzenia zmiennego.

Nadzorowanie polityki w zakresie obowiązującego w Banku systemu wynagrodzeń realizowane jest przez Komitet ds. wynagrodzeń. Nadzór nad polityką wynagrodzeń Banku obejmuje ocenę adekwatności polityki i poszczególnych elementów składowych wynagrodzeń, w tym kształt systemów motywacyjnych i dodatkowych korzyści. Rada Nadzorcza Banku corocznie przedkłada do Walnego Zgromadzenia raport z oceny funkcjonowania polityki wynagradzania w Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. w celu dokonania przez Walne Zgromadzenie Banku oceny, czy ustalona polityka wynagradzania sprzyja rozwojowi i bezpieczeństwu działania instytucji nadzorowanej.

9.4. Stosunek stałych składników wynagrodzenia do składników zmiennych

W zależności od wysokości oceny efektów pracy premia stanowi do 30 % rocznego wynagrodzenia zasadniczego.

9.5. Informacje na temat kryteriów dotyczących osiągniętych wyników, stanowiących podstawę uprawnień do akcji, opcji na akcje lub odpowiadających im instrumentów w postaci świadczeń niepieniężnych

Ze względu na zastosowanie w Banku zasady proporcjonalności określonej w § 57 Uchwały Nr 258/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 4 października 2011 r., Bank nie prowadzi polityki dotyczącej składników wynagrodzenia zmiennego w postaci akcji, opcji na akcje ani odpowiadających im instrumentów w postaci świadczeń niepieniężnych. Bank nie stosuje postanowień Uchwały w tym zakresie ze względu na obecną strukturę właścicielską oraz znacznie ograniczoną możliwość prowadzenia obrotu akcjami.

9.6. Zbiorcze informacje ilościowe dotyczące wysokości wynagrodzenia z podziałem na linie biznesowe stosowane w zarządzaniu Bankiem

Ze względu na zastosowanie w Banku zasady proporcjonalności określonej w § 57 Uchwały Nr 258/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 4 października 2011 r. w zakresie ograniczenia stanowisk kierowniczych objętych polityką zmiennych składników wynagrodzeń do Członków Zarządu, Bank odstępuje od publikacji powyższych informacji.

9.7. Zbiorcze informacje ilościowe na temat wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku

Tabela 35. Dane dotyczące osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku BPS S.A. w rozumieniu § 28 ust. 1 Uchwały KNF nr 258/2011 - Członkowie Zarządu Banku za 2015 r.

Wyszczególnienie		Wartości liczbowe	Komentarz
Liczba osób otrzymujących wynagrodzenie		4	
Wynagrodzenie całkowite (w tys. zł)		1 933	
Wartość wynagrodzenia (w tys. zł) w podziale na:	Wynagrodzenie stałe	1 933	
	Wynagrodzenie zmienne	0	
Wynagrodzenie zmienne	Wynagrodzenie płatne w gotówce	0	
	Wynagrodzenie płatne w instrumentach	0	
Wartość wynagrodzenia z odroczoną wypłatą	Część już przyznana	0	
	Część jeszcze nieprzyznana	0	
Wartość wynagrodzeń z odroczoną wypłatą przyznanych w danym roku obrotowym, wypłaconych i zmniejszonych w ramach korekty związanej z wynikami (w tys. zł)		0	
Wartość płatności związanych z podjęciem zatrudnienia dokonanych w danym roku obrotowym (w tys. zł)		0	
Wartość płatności związanych z zakończeniem stosunku zatrudnienia dokonanych w danym roku obrotowym (w tys. zł)		0	
Liczba osób otrzymujących płatności związane z podjęciem zatrudnienia w danym roku obrotowym		0	
Liczba osób otrzymujących płatności związane z odprawą w danym roku obrotowym		0	
Najwyższa płatność na rzecz jednej osoby związana z podjęciem zatrudnienia (w tys. zł)		0	
Najwyższa płatność na rzecz jednej osoby związana z zakończeniem zatrudnienia (w tys. zł)		0	
Liczba osób, które otrzymały wynagrodzenie w wysokości co najmniej 1 mln EUR		0	